Sava Kranj

industrija gumijevih usnjenih in kemičnih izdelkov

ŠTEV. 15/16/XVI 6. SEPTEMBER 1976

OSREDNJA PROSLAVA 40-LETNICE STAVKE GRADBENIH IN TEKSTILNIH DELAVCEV V SAVSKEM LOGU

18. septembra 1976 ob 11. uri bo v Kranju osrednja delavska proslava 40-letnice velike stavke tekstilnih in gradbenih delavcev Slovenije.
Na tej proslavi naj bi sodelovalo približno 25.000 delavcev iz vse Slovenije. Slavnostni govornik bo tov. France Popit, predsednik CK ZKS.
Po govoru bo kulturni program.
Z ozirom na pomen osrednje slovenske proslave delavskega gibanja, ki bo prav v našem mestu, pričakujemo, da se je boste udeležili v čim večjem številu in s tem dokazali pripadnost delavskemu razredu, njegovi preteklosti in sedanjosti.

Gospodarjenje v prvem polletju 1976

Kvantitativni kazalci gospodarjenja v prvem polletju 1976 kažejo, da na nekaterih področjih uresničujemo po resoluciji zastavljene naloge — na področju razmerij v plačilni bilanci in boljši preskrbljenosti gospodarstva s finančnimi sredstvi; medtem ko se na drugih področjih kažejo znatni odkloni od začrtanega razvoja, zlasti gospodarska rast, ki kot osnovni kvalitativni kazalec razvoja odstopa od začrtane smeri.

Določen negativen vpliv na celotno gospodarjenje ima znatno administrativno in reselektivno omejevanje uvoza surovin, repromateriala, nadomestnih delov in opreme ter administrativno zadrževanje cen ob naraščanju proizvodnih stroškov.

Vendar pa se ob takšni gospodarski situaciij kažejo določeni kvalitetni premiki, ki pomenijo pomemben pozitivni faktor za dolgoročnejši gospodarski razvoj in sicer:

— Temeljne organizacije združenega dela se v zaostrenih pogojih gospodarjenja in v neugodni konjukturi situacije obračajo navznoter, analizirajo lastne probleme in možnosti razvoja ter iščejo izhod iz težav z lastnimi silami z ugotavljanjem notranjih rezerv.

— Novi zakonski predpisi o zagotavljanju plačil med uporabniki družbenih sredstev trenutno še vplivajo na določeno zadržanost gospodarskih aktivnsti, ki pa hkrati onemogočajo porabo brez pokritja in tako neposredno prispevajo k stabilizaciji.

— Zaradi manjših možnosti plasmana proizvodnje zlasti na domačem tržišču, so posamezne tozd oz. proizvajalci postali dovzetnejši zahtevam tržišča, kar vpliva na spreminajnje strukture proizvodnje oziroma se kaže tudi v spreminjanju strukture proizvodnje oziroma se kaže tudi v spremembi strukture investicij.

Tudi na poslovanje naše delovne organizacije so v analiziranem obdobju vplivali omenjeni administrativni ukrepi — zakon o ugotavljanju celotnega dohodka in dohodka po plačani realizaciji, ki velja od 1. januarja 1976, zakon o zagotavljanju plačil, ki je začel veljati s 1. aprilom 1976 in zakon o revalorizaciji osnovnih sredstev.

Iz polletnih podatkov ugotavljamo, da so poslovni rezultati posameznih skupnostih tozdov in tozd na osnovi fakturirane realizacije znatno slabši kot v enakem obdobju lani oziroma so znatno izpod predvidevanj po gospodarskem načrtu. Osnovni vzrok za nedoseganje predvidenega finančnega rezultata je velik zastoj v prodaji izdelkov, ki je pogojen z uveljavitvijo že omenjenega zakona o zagotavljanju plačil; deloma pa tudi zaradi močnega izvoza, ki povečuje izvozne razlike in neposredno vplivajo na finančni rezultat posameznih tozd. Ta je glede na sprejeti zunanjetrgovinski režim v tekočem letu nujen, saj v nasprotnem primeru delovna organizacija ne bi mogla uvažati surovin, katerih ni mogoče kupiti na domačem trgu.

Na izpad dohodka so vplivali tudi povečani materialni stroški, ki so predvsem posledica naraščajočih cen surovin in energije in vzporedno na drugi strani neusklajene prodajne cene gotovih izdelkov.

Z ozirom na trenutni padec svetovnih cen naravnega kavčuka v mesecu juliju 1975 so se prodajne cene gotovih izdelkov znižale s 1. avgustom 1975 v poprečju za 9 %, toda že v naslednjh mesecih so se povečale cene korda, saj in v letošnjem letu tudi naravnega kavčuka. Tako že od meseca aprila 1976 teče na nivoju gumarske panoge Jugoslavije akcija za vskladitev — zvišanje prodajnih cen vsaj na nivo izpred 1. avgusta 1975.

Zaradi lažje primerjave poslovnih rezultatov s preteklim obdobjem in planom so elementi celotnega do-

Prikaz poslovnega uspeha DO SAVA za prvo polletje 1976

v 000 din

Elementi CD	doseženo po plač. realiz. I—VI 76	doseženo po fakt. realiz. I—VI 1976	indeks na plan	indeks I—VI 75	struktura I—VI 1975	struktura
1	2	3	4	5	6	7
CELOTNI DOHODEK	1.284.017	1.399.508	102,8	104,7	100,0	100,0
eksterna realizacija	814.937	914.570	88,2	99,6	68,7	65,4
interna realizacija	453.295	469.153	148,2	117,5	29,9	33,5
izredni dohodki	15.785	15.785	206,0	80,6	1,4	1,1
PORABLJENA REALIZACIJA	1.155.425	1.155.425	112,2	111,3	77,6	82,6
materialni stroški	1.065.723	1.065.723	110,4	107,9	73,8	76,2
amortizacija	89.702	89.702	138,3	177,9	3,8	6,4
DOHODEK	128.592	244.083	73,8	81,6	22,4	17,4
pogodbene obveznosti	48.461	48.461	62,2	130,3	2,8	3,5
zakonske obveznosti	25.378	25.378	60,0	68,7	2,8	1,8
osebni dohodki	206.568	206.568	110,3	129,6	11,9	14,7
izpad dohodka	— 151.815	— 36.324	—	—	4,9	— 2,6
DRUGI PODATKI						
družbeni proizvod	218.294	333.785	84,3	95,5	—	—
akumulacija	— 62.113	53.378	60,6	46,0	—	—
neplačana realizacija	115.491	—	—	—	—	—

POSEBNI PODATKI	doseženo I—VI 76	plan I—VI 76	indeks na plan	doseženo I—VI 75	indeks I—VI 76 I—VI 75
stanje zaposlenih 30. 6.	6.040	6.091	99,2	5.819	103,8
družbeni proizvod	333.785	396.622	84,3	349.428	95,5
družb. proizv. na zaposlenega	56	65	86,1	60	93,3
PROIZVODNJA — ton	39.975,8	43.736	91,4	40.233	100,2
proizv. na zaposlenega — ton	6,8	7,3	93,2	7,1	95,8
IZVOZ — v 000 din	136.841	136.962	99,9	99.299	137,8
— v 000 $	7.203,7	8.055	89,4	5.750,9	125,3

(Nadaljevanje na 9. strani)

Izbrali smo za vas:

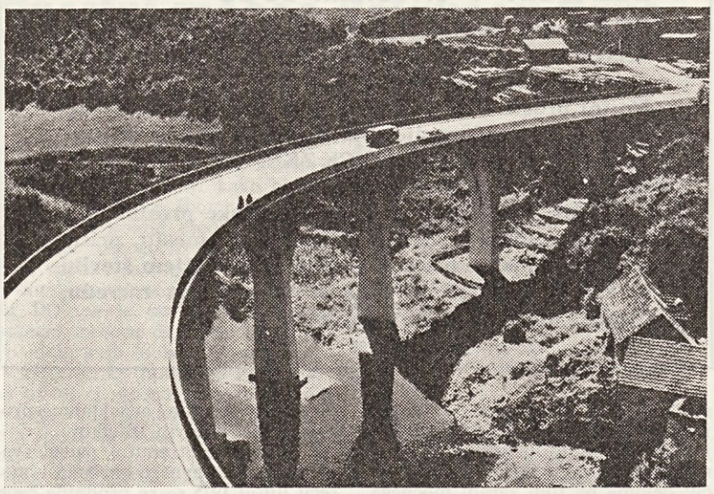

Gorenjska: Posojilo za ceste —

Po podatkih gorenjskih občinskih štabov za vpis posojila za ceste se akcija vpisovanja posojila nadaljuje v vseh občinah. V kranjski občini so do 23. avgusta presegli predvideno vsoto posojila za 29 odstotkov, v škofjeloški za 19,42 odstotka, v tržiški za 6,20 in v radovljiški občini za 4,73 odstotka. A. Ž.

Osebne lastnosti na rešetu

Kramljali smo že o tem, kako lahko slabi individualni poslovodni organi med drugim vplivajo tudi na medsebojne odnose v kolektivu. Zato ni odveč, če napišemo nekaj besed, kakšni bi ti ljudje morali biti.

O tem, da morajo spoštovati pravice in dolžnosti, ki jim jih nalaga naša samoupravna socialistična družba, bržkone ni treba posebej pisati. Pozornost bomo posvetili nekaterim osebnim lastnostim, ki jih ljudje, katerim so kolektivi in družba zaupali pomembne funkcije, vsekakor morajo imeti.

Dober direktor npr. nikoli ne eksplodira. Ne izgublja živcev takrat, kadar stvari ne gredo tako, kot je upal in pričakoval. Svoja čustva lahko potisne v ozadje, vendar to ne ovira njegove delovne sposobnosti. Sposoben je, da dela za cilj, ki je še daleč, čeprav ni povsem gotovo, da ga bo (skupaj z drugimi) tudi uresničil.

Spodbuja sodelovanje drugih. Rad sprejema sodelovanje drugih pri sprejemanju sklepov in ne vztraja trmasto pri svojih namenih ter predlogih. Seveda mora biti ob tem sposoben za resno preučitev zamisli, ki mu prvi trenutek niso simpatične ter da prenese kritiko svojih zamisli. »Človek, ki odloča«, dobi tako drugačno vlogo in postane človek, ki vodi druge, ko odločajo.

Stalno preverja sebe in svoje delo, išče napake v svojih metodah in mišljenju, vendar zaradi tega ne postane nervozen. Sposoben je, da v konkurenčni boj ne vključuje sovraštva; jasno mu je, da si drugi delovni kolektivi prizadevajo, da bi bili boljši, da bi na tržišču dosegli boljše rezultate. V takšno tekmovanje gre brez čustev sovraštva. Sovraštvo drugih sprejme, vendar ne poizkuša vračati po pravilu: zob za zob. Drugim da vedeti, da vidi njihove namene, vendar to opravi brez kapljice osebnega sovraštva.

Zmage doživlja brez triumfiranja in ne vznemirja se preveč, ko pride do cilja. Zadovoljen je, vendar ga razpoloženje ob uspehu ne spravi s tira. Prav tako ni zamorjen, kadar izgublja. Neuspeh prenese prav tako, kot je pozoren do drugih, kadar zmagujejo. Zaradi spodrsljaja neke zamisli ne opusti drugih.

Razume omejitve, ki jih določajo zakoni, dogovori in razni ukrepi, čeprav ima kolektiv zaradi njih precej težav na poti do nekaterih ciljev; vendar ne misli, da te omejitve preganjajo njega in njegov kolektiv.

In naposled, ko je razprava o ciljih, je realen. Cilji sicer morajo biti dovolj visoki, da se je za njihovo uresničitev treba boriti, vendar realni, da jih je mogoče doseči.

(Delavska enotnost)

Sintetični kaučuk

Svetovna proizvodnja sintetičnega kavčuka je lani znašala 6,54 milijona ton, predlani pa 7,41 milijona, potrošnja je lani znašala 6,58 milijona ton, predlani pa 7,26 milijona ton. Ob koncu lanskega leta so zaloge znašale 1,77 milijona ton, leto dni poprej pa 1,82 milijona ton.

(Tanjug — EKOS, Guma i kaučuk, št. 59 — 29. 3. 1976, str. 1)

izvršitev plana 1960

Šifra	Vrsta izdelkov	Merska enota	Plan 1960	Izvršitev 1960	%
2601	Plašči za kolesa	t kos.	527.6 600.000	448.9 508.768	85.03
2602	Zračnice za kolesa	t kos.	159 600.000	145 543.343	91.19
2603	Avto-moto in avio-pl.	t kos.	2,727.8 122.202	3,096.5 133.477	113.52
2604	Avto-moto in avio-zr.	t kos.	297.3 121.290	290.7 114.902	79.78
2605	Cevi vseh vrst.	t	175.8	212.8	121.05
2606	Ostali gum. teh. izd.	t	913.4	1,105.1	120.99
2608	Gumeni sanitetni mat.	t	53.6	54.7	102.05
2609	Gumirano platno	t	276.3	305.1	110.42
2610	Gumeni izdelki za obutev	t	487	566.8	116.39
2611	Gum. galant. in zaščit. pred.	t	383.3	314.4	82:02
2612	Regenerat	t	136	204	150
2616	Lepila	t	362.9	291:1	80.21
	Skupaj	t	6,500.—	7,035.1	108.23

Tako nekoč! In danes?

V prvem polletju 1976 je bila poprečna dnevna proizvodnja TAP, TTI in UU 3755 ton izdelkov!

Deset let motorizacije

Republike	1965	1970	1975
SFRJ	103	28	14
Bosna in Hercegovina	267	61	23
Črna gora	204	44	21
Makedonija	135	40	18
Srbija	135	31	15
Hrvaška	92	24	13
Slovenija	29	11	6,5

Tabela ponazarja, koliko prebivalcev je prišlo na eno osebno vozilo. Čim večja je bila zaostalost v motorizaciji, tem hitrejši je bil razvoj. Očitno je, da gre motorizacija tudi pri nas v korak z gospodarskim razvojem republik. Tako imamo tri značilne skupine: I. — Slovenija, II. — Hrvaška, Srbija in Makedonija in III. — Črna gora ter Bosna in Hercegovina. Najbolj zaostali del naše države v motorizaciji je slejkoprej Kosovo, kjer pride eno vozilo na 48 prebivalcev.

Avto-magazin

Svetleče avtomobilske gume

Najnovejši izum nekega ameriškega konstruktorja so avtomobilske gume, ki se svetijo. Gume se začnejo svetiti pri nočni vožnji ob mesečini ali pa, kadar jih osvetlijo žarometi drugega avtomobila. Prednost teh gum je v tem, da se vidijo iz oddaljenosti nekaj sto metrov na odprti cesti in lahko torej uspešno nadomestijo signalne luči na avtomobilu. (Delo)

Najdaljši telefonski...

pogovor je trajal od 27. novembra do 21. decembra 1966 — celih 550 ur. Na eni strani so se izmenjavali pri slušalki študentje in študentke oddelka For Hall, na drugi pa prav tako slušatelji in slušateljice oddelka Moore Hall na ameriški visoki šoli Kansas State University. Seveda se niso imeli toliko pomeniti o študiju, ampak so samo hoteli doseči svetovni telefonski rekord, kar se jim je tudi posrečilo.

Najkrajši čas med...

oddajo rokopisa in izidom knjige je bil 66 ur in pol. Gre za knjigo »Papeževo potovanje v Združene države — zgodovinski dokument«. Napisalo jo je 51 avtorjev iz štaba »New York Timesa«, natisnili pa so jo na 160 straneh žepnega formata. Po 75 centov jo je prodajala newyorška založba Bantam Books. Tiskalo jo je podjetje W. F. Hall Printing Co. v Chicagu. Prve rokopise je dobila založba ob 12.30 4. oktobra 1965, prvi primerki knjige pa so bili pripravljeni za prodajo ob 8. uri zjutraj 7. oktobra 1965.

Protestno pismo

Medtem ko je potekala v Colombu 5. konferenca neuvrščenih, na kateri so sodelovali predstavniki več kot polovice človeštva in še sedaj, ko po vsem svetu še vedno odmevajo besede neuvrščenih, se na avstrijskem Koroškem nadaljuje gonja proti Slovencem in gradiščanskim Hrvatom.

Avstrija je navzlic nasprotovanju manjšin in napredne avstrijske javnosti, kljub protestom jugoslovanskih narodov in narodnosti ter v nasprotju z določili 7. člena avstrijske državne pogodbe sprejela zakon o preštevanju manjšin.

Za tem zakonom se skriva sramotna kapitulacija avstrijskih oblasti pred nacističnimi silami, ki so nekoč že poskušale iztrebiti slovenski živelj na tem ozemlju.

Vsebina in namen zakonov sta dovolj zgovorna, saj kljub razlagam nekaterih avstrijskih politikov pomenita postopno raznarodovanje naših manjšin in s tem uresničitev politike in ciljev Hitlerjeve ideologije.

Javno razkazovanje kljukastih križev, oživljanje nacionalsocialističnih idej, podpihovanje šovinizma in grobo obnašanje žandarmerije so metode reakcionarnih sil pri reševanju manjšinskega vprašanja.

Delovni ljudje Save Kranj se upravičeno sprašujemo, kako lahko republika Avstrija pred evropsko in svetovno javnostjo opravičuje genocid nad slovensko in hrvaško manjšino v Avstriji.

Ostro protestiramo proti zatiranju naših manjšin na Koroškem in zahtevamo, da republika Avstrija izpolni obveze 7. člena avstrijske državne pogodbe, ki jih ni izpolnila v dvajsetih letih po podpisu.

Zahtevamo, da naši pristojni organi oblasti sprožijo pred organizacijo Združenih narodov in pred vso svetovno javnostjo vprašanje zatiranja in odrekanja pravic Slovencem in gradiščanskim Hrvatom v Avstriji.

Kranj, dne 19. 8. 1976

Delovni kolektiv
»Sava« Kranj

Demokratični centralizem v zgodovini delavskega razreda

10. kongres ZKJ in 7. kongres ZK Slovenije sta temu vprašanju posvetila posebno pozornost in načelo demokratičnega centralizma je konkretno vsebovano tudi v obeh statutih. Vendar demokratičnega centralizma ne smemo videti samo v tistem poglavju, ki konkretno o tem govori, ampak moramo statut v celoti brati in razumeti skozi načelo demokratičnega centralizma.

»Načela demokratičnega centralizma temeljijo na demokratični metodi v pripravljanju in sprejemanju stališč, upoštevanju znanstvenih spoznanj, svobodnem izražanju, soočanju in boju mnenj v enakopravni, demokratični in načelni razpravi, kar onemogoča, da bi ožje skupine ali manjšine vsiljevale svojo voljo drugim.« Menimo, da je to temeljna in najpomembnejša osnova, na kateri se načela demokratičnega centralizma uveljavljajo v statutu ZK in njenem praktičnem delovanju. Demokratična izmenjava in boj mnenj je tisto načelo, ki je tudi v program ZKJ postavljeno kot osnova vodilni idejnopolitični vlogi ZKJ, kot agvantgardi delavskega razreda v njenem boju za politično in ekonomsko osvoboditev.

Če se demokratična vsebina tega načela kaže v tem, da član zveze komunistov postane subjekt v oblikovanju, sprejemanju, izvajanju in preverjanju politike ZK, je druga stran tega načela v obvezi slehernega člana, organizacije ali organa, tudi tistih, ki se s sprejetim stališčem ali sklepom ne stranjajo, da jih dosledno izvajajo. Vendar so ti istočasno dolžni, da nenehno opozarjajo člane, organizacijo in organe zveze na negativne posledice sprejetih stališč in to podkrepijo z argumenti, s katerimi lahko dosežejo tudi spremembo sprejetega stališča, če se to pokaže za potrebno. Mislim, da je to načelo prisotno skozi ves statut. Kaže se v moralnopolitični vlogi, v organizacijsko-politični, kadrovsko-politični vlogi ZK, kakor tudi v vseh drugih odnosih, ki vladajo znotraj zveze komunistov.

Načelo demokratičnega centralizma pa samo po sebi še ne zagotavlja enotnosti akcije Zveze komunistov, ampak je za njegovo dosledno uresničevanje potrebna tudi zavestna idejna usposobljenost slehernega komunista, da bi pravilno razumel in tolmačil politiko in cilje zveze komunistov.

Najširše in pravilno razumevanje načela demokratičnega centralizma pa onemogoča tudi takšne deformacije, ki se kažejo »v poskusih, da bi to načelo izrabili kot sredstvo pritiska za zagotovitev monopola političnega odločanja v ozkih krogih, za samovoljo in neodgovornost za rezultate politike«.

Poleg tega pa premajhna zavzetost idejno usposobljenih članov, ter prešibka idejna raven drugih, lahko povzroči poenostavljanje demokratičnega centralizma v formalni demokratični postopek, ki privede še do mnogih drugih odklonov v ZK in družbi kot celoti. Prav zato v zadnjem času posvečamo posebno pozornost nenehnemu idejnemu in akcijskemu usposabljanju komunistov. Sleherni član naj bi spoznal temelje marksistične teorije v neposredni zvezi z našo samoupravno socialistično prakso.

Če hočemo demokratični centralizem privesti v sleherno sredino, je pomembno »demokratično oblikovanje politike, kot pogoja za idejno in akcijsko enotnost zveze komunistov«, kajti le delovanje prek celotnega članstva, ko je vsak neposredno udeležen pri oblikovanju in sprejemanju stališč, bomo lahko dosegli tudi maksimalne rezultate, saj bodo tisti, ki so sklepe oblikovali in sprejeli, tudi neposredno zainteresirani za njihovo uresničevanje. Več članov torej sodeluje v fazi sprejemanja stališč, več jih bo neposredno sodelovalo pri izvajanju in bodo za to objektivno zainteresirani, saj gre za njihova stališča in ne za nekaj, kar pride od zgoraj.

Dober primer za takšno uveljavljanje demokratičnega centralizma v delovanju ZK je aktivnost komunistov pred minulimi kongresi, ko so jugoslovanski komunisti skozi temeljito razpravo oblikovali takšne sklepe in stališča, ki pomenijo enotno in konkretno akcijo.

Rezultati demokratične predkongresne aktivnosti se kažejo predvsem v enotnosti stališč in sklepov kakor tudi v enotni akciji komunistov v pokongresnem obdobju. ko so se dosledno lotili nekaterih pomembnih akcij v preoblikovanju temeljnih družbenih odnosov.

Pri tem je pomembno povedati nekaj tudi o osebni odgovornosti članstva, kritiki, samokritiki ter nasploh o takšnem osebnem delovanju komunista, ki pomeni temeljni člen v verigi idejne in akcijske enotnosti ZK na načelih demokratičnega centralizma.

»Moralnopolitična vloga je neločljiva sestavina vseh drugih vlog zveze komunistov, organizacijsko-politične in idejnopolitične.«

Če torej govorimo o moralnopolitični vlogi Zveze komunistov, ob tem razumemo, nujno moramo razumeti, tudi moralnopolitično odgovornost vsakega posameznika člana zveze, saj brez te posamične odgovornosti ne moremo razumeti takšne vloge ZK. Večkrat smo namreč priča poizkusom izmikanja nekaterih »komunistov« v različnih situacijah in ob različnih priložnostih. In kaj je bolj nemoralno kot biti član ZK, sprejemati njen program, obenem pa nenehno iskati razloge za neaktivnost in se tako izmikati odgovornosti, ki dozdevno zadeva samo tiste, ki v akcijah neposredno sodelujejo. Vendar odgovornost sprejema nase ZK kot celota. S tem pa seveda sprejema odgovornost tistih, ki smatrajo, da se ta njih ne tiče, da oni z dogajanji nimajo nč opraviti, ali kar je še slabše, kritizirajo takrat, ko so rezultati slabši, kot bi, ob tudi njihovem maksimalnem angažiranju, lahko bili. Program ZKJ jasno opredeljuje naloge posameznih članov, posebno pa to poudarja statut ZKJ in ZKS. Zato morajo organizacije zavzemati takšen odnos do aktivnosti slehernega člana, da zagotovijo dosledno uveljavljanje sprejetih stališč, ter pri tem preprečijo pasivni odnos do teh tistim članom, ki k temu težijo. Takšnih članov je dovolj, da jih brez kakšnega posebnega truda odkrijemo. Največkrat se takšen odklonilni odnos kaže pri prilikah, ko je treba sprejemati zadolžitve, posamezne vodilne funkcije, ali ko je treba pristopiti h konkretni akciji. Mnogokrat je prisotna prezaposlenost, različne druge obremenitve, tudi privatne, ki pa so mnogokrat namišljene, a smo v organizacijah dovolj popustljivi, da jih ne preverjamo. Takšni posamezniki so najhujša ovira za učinkovito in uspešno delo organizacij, posebno še zato, ker so mnogokrat to komunisti, na katere organizacija računa, ki so sposobni in so to v določenih trenutkih tudi pokazali. Vsekakor pa takšno ravnanje posameznikov ni v skladu s statutom, ki med drugim pravi, da je član ZKS dolžan »dosledno upoštevati načela demokratičnega centralizma: aktivno sodelovati pri oblikovanju stališč in sprejemanju sklepov organizacij in organov Zveze komunistov, nato pa se zavzemati za dosledno aktivno uresničevanje sprejetih stališč in sklepov, obenem pa tudi za njihovo kritično preverjanje in dopolnjevanje«.

Vsekakor iz tega stavka dovolj jasno izhaja, da politika Zveze komunistov ni samo stvar vodstev ali sekretarjev, ampak je to enakopravna obveza za vse člane. Če pa hočemo to zagotoviti, moramo slediti besedam predsednika Tita: »Ni samo partija odgovorna za delovanje vsakega svojega člana, ampak mora biti tudi sleherni član odgovoren za svojo partijo, za njeno akcijo, za njen družbeni ugled in uspeh.«

Prva petletka iz Trstenika

Industrija hidravlike in pnevmatike PRVA PETLETKA iz Trstenika načrtuje, da bo vsako leto povečala proizvodnjo za 32 odstotkov. Skupen dohodek ob koncu desetletja, upoštevajoč lanske cene, bi moral biti 3 milijarde dinarjev. Da bi to dosegli, morajo do leta 1980 investirati okrog 1,5 milijarde dinarjev, od česa bo šla skoraj tretjina za dvig življenjskega standarda.

(GOSPODARSKI VESTNIK

Individualna gradnja

V letošnjem letu so bila poleg družbenih stanovanj dodeljena tudi posojila za individualno gradnjo in adaptacije. Na osnovi razpisa, objavljenega februarja 1976 v Informatorju, je vložilo prošnjo za posojilo 158 sodelavcev. Skupna vsota zaprošenih posojil je bila 3,3-krat večja kot je bilo sredstev, rezerviranih v ta namen. Na osnovi pogojev, ki so jih izpolnjevali prosilci, je bilo dodeljeno posojilo 101 sodelavcu v skupnem znesku 520 milijonov starih dinarjev.

Na razgovor smo povabili tri sodelavce in jih vprašali, kako napreduje gradnja, kakšna je pomoč, ki jo nudi Sava.

ŽIŽEK ŠTEFAN — Velopnevmatika

— Več let si živel v stolpnici v Ljubljani. Kako to, da si se odločil za gradnjo hiše?

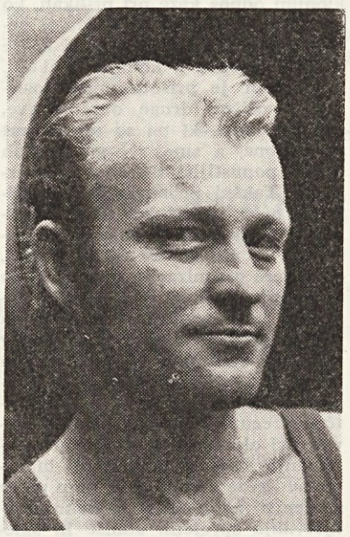

Štefan Žižek

V stanovanju smo bili skupaj s starši, stanovanjska površina pa je bila premajhna za vse. Tako sem 1969. leta začel z gradnjo visokopritlične hiše v Strahinju. Začetek je bil težak, saj sem mnogo dela opravil sam ali ob pomoči sosedov iz Strahinja. Pri 6-članski družini,

Vida Jezeršek

kljub temu, da je tudi žena v službi, nismo mogli kdove koliko privarčevati.

— Ti je posojilo olajšalo gradnjo?

Vsekakor. Skupno sem dobil 50.000 din posojila v tovarni in še potrošniško posojilo za opremo. S tem denarjem bom letos zaključil z gradnjo in opremljanjem. Nekaj manjših del bo sicer še treba opraviti, vendar jih bomo postopoma.

— Kaj sodiš o reševanju stanovanjskega vprašanja?

Organizacija je sicer dobra, vendar je premalo sredstev na razpolago. Tako sem dobil enkrat 5.000 dinarjev posojila, s čemer si v tistem času nisem mogel veliko pomagati.

VIDA JEZERŠEK iz kontrolnega laboratorija

— Dodeljeno ti je bilo posojilo za gradnjo nove hiše. Zanima me, koliko ste si z njim pri gradnji pomagali?

Že pred leti sem začela namensko varčevati v banki za nakup stanovanja. Ker takrat ni bilo toliko možnosti za nakup, smo se odločili za gradnjo visokopritlične hiše. Z gradnjo smo pričeli 1971. leta in sedaj je hiša v V. fazi. Za posojilo sem zaprosila trikrat in posojilo tudi dobila, v skupnem znesku 65.000. To je bilo sicer manj, kot sem rabila, vendar nam je kljub temu denar pomagal pri gradnji.

— Si bila, oz. ali si vključena v stanovanjsko zadrugo?

Zadruga je veliko pomagala sodelavcem, ki so bili njeni člani, vendar sama nisem bila članica.

— Pri gradnji hiše se mora človek marsičemu odpovedati, saj je vsak dinar potreben za gradnjo. Kako je bilo pri vas?

Kljub temu, da osebni dohodek v laboratoriju ni tako velik, je z veliko prizadevanja nekako šlo. Večkrat so nam na pomoč priskočili tudi sodelavci, posebno pri težjih delih.

— Kako se počutite v novi hiši?

Prijeten občutek je, če si v lastni hiši, ki stoji ob gozdu, stran od vrveža in ropota. Hiša še ni končana, vendar jo bomo sčasoma do konca uredili.

— Kakšno je tvoje mnenje o reševanju stanovanjskega vprašanja v Savi?

V naši delovni organizaciji sorazmerno dobro rešujemo stanovanjsko problematiko. Sodelavci, ki si tudi sami prizadevajo, imajo možnost dobiti posojilo in premostiti težave pri gradnji.

JEŽ MARJAN — Konfekcija avtoplaščev

— V Stražišču gradiš hišo. Bi povedal, kako poteka gradnja?

Z ženo sva s prihranki zgradila hišo do III. faze, kar je bil tudi pogoj za dodelitev posojila. Dobil sem 50.000 din, žena pa iz solidarnostnega sklada 65.000 din. S tem denarjem bova hišo delno uredila znotraj. Predvidevam, da se bomo vselili prihodnje leto.

— Kaj meniš o cenah stanovanj?

1 m² bivalne površine je glede na OD vsekakor predrag. Cene gradbenega materiala in opreme so vsako leto višje, tako da je zelo težko privarčevati toliko denarja, da bi zadostovalo za stanovanje.

— Kako odplačuješ posojilo?

Obroki odplačevanja posojila sicer niso veliki, vendar imam tudi druge obveznosti. Pri gradnji jih je vedno dovolj.

— Zakaj si se odločil za gradnjo hiše in ne za nakup stanovanja?

Parcelo sem dobil doma, kar je vplivalo na mojo odločitev. Veliko del sem opravil sam, pomagali so mi tudi sorodniki, kar se je pri denarju precej poznalo. Če bi moral

Marjan Jež

kupiti tudi zazidljivo zemljišče, bi samo zanj in razne prispevke porabil privarčevani denar in potem lahko začel znova varčevati za gradnjo.

P. B.

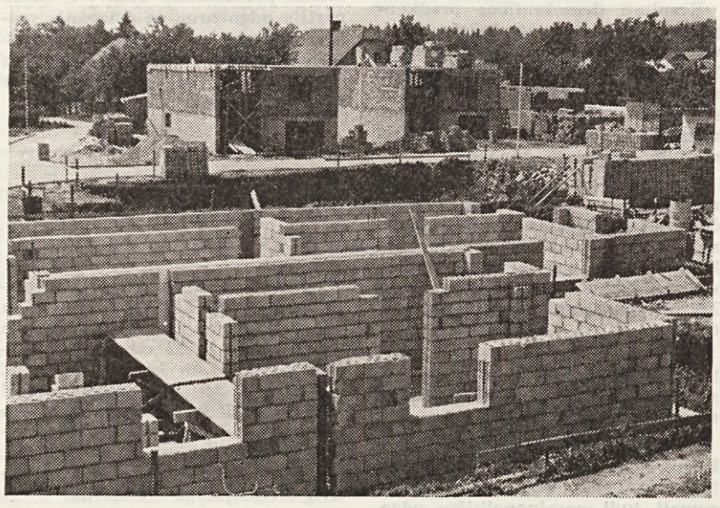

V Stražišču rastejo hiše naših sodelavcev

Novo v avtopnevmatiki

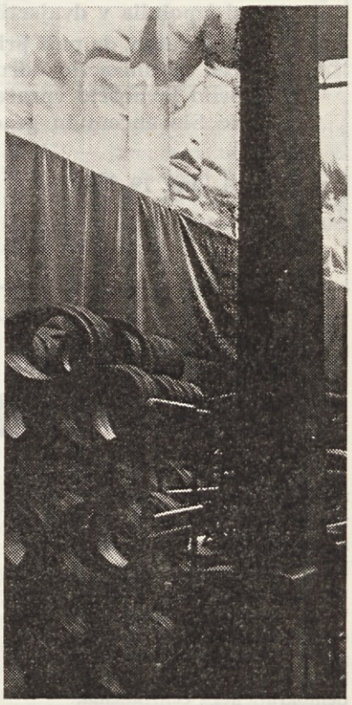

V skupnosti tozd TAP tozd Vulkanizacija so med kolektivnim dopustom montirali dodatne viseče pregradne stene za pospešitev ventilacije in izboljšanje težkih delovnih pogojev ob poletni vročini. S tem so dosegli intenzivnejše in sigurnejše prezračevanje prostorov ob vulkanizacijskih prešah. Začeta dela med kolektivnim dopustom pa bodo končana do konca avgusta.

Ob prizadevanju uspehi ne izostanejo

Na osnovi poročil o dejavnosti osnovnih organizacij ZSM lahko sklepamo, da je bilo njihovo delo v preteklem obdobju pri nekaterih več, pri drugih pa manj uspešno. Večja oz. manjša aktivnost osnovnih organizacij je v veliki meri odvisna od samih mladincev, čeprav obstajajo nekatere težave v posameznih tozdih in službah. Nedvomno so mladi, ki so našli ustrezno obliko organiziranosti pri svojem delu, tudi bolj uspešni. Veliko vlogo pri uveljavljanju v osnovnih organizacijah so v nekaterih tozdih imela vodstva, ki so vsestransko pomagala mladincem pri uresničevanju njihovih programov. Sodelovanje z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami pri skupnih akcijah je bilo uspešno. Ugled in moč ZSM je odvisna od njene dejavnosti in množičnosti članstva.

Širša in poglobljena ocena o delu ZSM bo podana na volilni konferenci, kjer bodo mladi sprejeli tudi okvirni program in sklepe za bolj uspešno in učinkovito delo organizacije.

V tej številki vam predstavljamo osnovne organizacije v tozdih Konfekcija avtoplaščev, Stiskani izdelki in strokovne službe skupnosti tozd TTI.

OO v tozd Konfekcija avtoplaščev

OO ZSM v tozd Konfekcija avtoplaščev je ena največjih v naši delovni organizaciji. V mladinski organizaciji je evidentirano približno 160 mladincev, vendar to število ni stalno zaradi fluktuacije delavcev.

Ob pripravih na volilno konferenco ZSM Save so mladi pregledali svoje delo v letošnjem letu. Iz poročila, ki obravnava delo organizacije v vsakem posameznem mesecu letošnjega leta, je razvidno, da so mladinci resno uresničevali naloge iz svojega programa. Omeniti velja, da so pri akcijah naleteli tudi na težave, kot so troizmensko delo, neprizadevnost nekaterih posameznikov in drugo, vendar to ni bistveno vplivalo na uspešnost osnovne organizacije kot celote.

Skozi celo polletje so se vrstile akcije na športnem in družbenem področju. Naj omenim samo nekatere. V februarju in marcu popis članstva in prizadevanje za vključitev čim večjega števila mladih. Spremljanje aktivnosti vseh mladincev skozi vse leto za izbor najboljših. Tekmovanja v posameznih športnih panogah, kot so streljanje, kegljanje, mali nogomet itd. Sodelovanje pri vseh akcijah, ki jih je organizirala ZSM naše delovne organizacije. Razgovor o poslovnem uspehu tozd Konfekcija, obravnava tehnološke in delovne discipline. Udeležba na seminarju v Bohinju, sodelovanje na delovnih akcijah itd. Lahko bi še našteval akcije, vendar mislim, da že navedene dovolj zgovorno kažejo na aktivnost OO ZSM tozd Konfekcije avtoplaščev. Uspehi pa ne smejo pomeniti, da ni možno doseči več, temveč, da so spodbuda za še bolj aktivno delo.

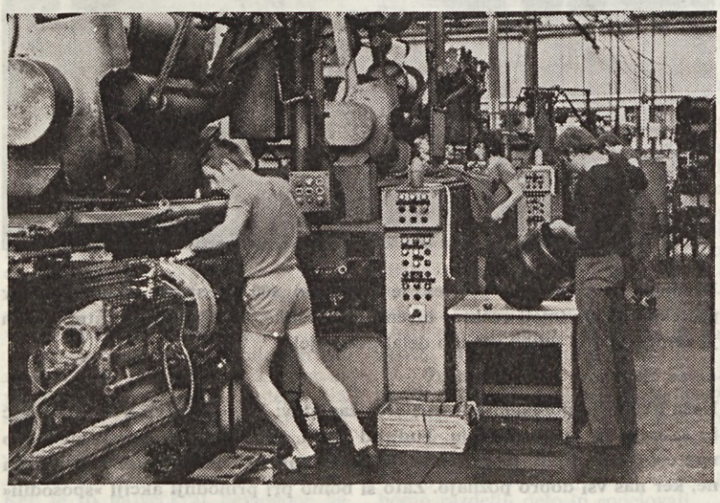

Pri izdelavi potniških plaščev delajo večinoma mladi

S tehnološko in delovno disciplino so mladi v stiskarni dosegli lepe rezultate

OO ZSM tozd Stiskani izdelki

Mladinci iz Stiskanih izdelkov so se v preteklem obdobju udejstvovali na vseh področjih družbenega življenja. Na svojih sestankih so objektivno obravnavali rezultate dela in pomanjkljivosti, ki so se pojavljale pri tem. Kritično so ocenili udeležbo in aktivnost na svojih sejah.

Poleg obravnave in organizacije raznih športnih tekmovanj so posebno pozornost posvetili tudi vprašanjem v zvezi s proizvodnjo. Tako so analizirali doseganje kvalitete, doseganje in izvrševanje plana, urejevanje delovnega okolja, informativno dejavnost, družbenopolitično izobraževanje, evidentiranje kandidatov za članstvo v ZK itd. Taka usmeritev in aktivnost članstva pomeni učvrstitev mladinske organizacije, saj s svojim delovanjem izboljšuje pogoje dela in dviga družbeno zavest mladih ljudi.

OO ZSM strokovne službe skupnosti tozd TTI

V I. polletju je imela osnovna organizacija ZSM strokovne službe skupnosti tozd TTI več sestankov, na katerih so mladinci obravnavali aktivnost članstva.

Ugotovili so, da je bila udeležba na sejah in akcijah mladincev iz obrata IV slaba, zato so predlagali, da se zaradi oddaljenosti omenjeni mladinci vključijo v najbližjo osnovno organizacijo v obratu IV. Tudi iz vzdrževanja je bil delno zaradi troizmenskega dela slab odziv. Sprejet je bil dogovor, da se z vsemi mladinci, ki neupravičeno izostajajo, opravi razgovor in ugotovi, ali so pripravljeni sodelovati, ali se jih izpiše iz članstva ZSM.

Med drugim so organizirali akcijo za sprejem novih članov v mladinsko organizacijo in predlagali kandidate za članstvo v Zvezo komunistov. Organizirali so tudi družbenopolitično izobraževanje. Sodelovali so v več športnih panogah in si prizadevali, da bi tudi na ta način pritegnili v svoje vrste čimveč mladih ljudi.

P. B.

Delegati družbenopolitičnih skupnosti so razpravljali in potrdili materiale za skupščinske zbore Niša

Na sestanku delegatov družbenopolitičnih skupnosti tozdov Vulkan so obravnavali gradivo zbora skupščine občine, ki ga bodo sprejemali na svojih sestankih.

Referat k prvi točki dnevnega reda je podal Jakov Veličković. Govoril je o kadrovski politiki v občini Niš. V svojem referatu se je dotaknil posameznih členov iz družbenega dogovora o kadrovski politiki v občini Niš. Razložil je, da v družbenem dogovoru ni veliko novega, razen nekaterih posebnosti, ki pa so v praksi že običajne. Prisotni so potrdili gradivo in predlagali, da se lahko obravnava na občinski skupščine občine Niš.

Tov. Borisav Marinković pa je v svojem referatu govoril o problemih mestnega toplovoda in o predlogih odločb o dopolnitvah in spremembah odločbe o obdavčenju prebivalcev, kot tudi o odločbi o komunalnih prispevkih. Delegate je informiral tudi o detajlnem urbanističnem načrtu Trga Nikole Dražića kot tudi o Titovem skladu. Vse to gradivo so delegati sprejeli brez razprave.

N. Đorđević

Krasti prepovedano!

Ko človek prebira zapisnike »disciplinskih«, bi se zgrozil, češ, saj se kriminal pojavlja kar malo preveč pogosto. No, nikakor ne gre posploševati. Z vso gotovostjo trdim, da je večina Savčanov zelo poštena! Toda . . .

Več ali manj se je že razvedelo po Savi o primeru »kraje cevi«. Storilci so bili odkriti, zadeva raziskana. Svet za medsebojna razmerja je uvedel disciplinski postopek in ko bo zaključil delo na tem primeru, bomo tudi v glasilu pisali o izidu. Ta primer kraje je več kot jasen in ne gre nam zato, da bi v glasilu poudarjali krivdo posameznika. Dejstvo je, da se v vsaki sredini, v vsaki družbi pojavljajo posamezniki, ki so bodisi nezadovoljni z družbenimi odnosi ali pa imajo druga nagnjenja. Vsaka družba se na tak ali drugačen način zavaruje proti takim ljudem, vsaka družba sprejme »pravila obnašanja«. Zato, da prepreči posameznikom ali manjšim skupinam, da bi imeli več pravic kakor drugi.

Vizija komunistične družbe je, da v prihodnosti negativnih pojavov ne bo! Ne da bi bili odpravljeni z zakonom (in drastičnimi kaznimi — kot nekateri menijo), temveč negativnih pojavov ne bi bilo, ker bi bili ljudje družbeno zreli, pošteni, ko bi sleherni čutil, da je tovarna del njega, del njegove lastnine.

In v takšnih odnosih, s takšno zavestjo velike večine delovnih ljudi — tatovi, šovinisti in podobni negativni tipi enostavno ne bi mogli delovati.

Če kateri sistem, potem je to samoupravno socialistični, ki teži za tem, da ustvari takšne odnose, kajti takšni odnosi pogojujejo našo varnost, naš mir in blagostanje.

Ob temle razmišljanju sem namenoma izpustil delavsko kontrolo, družbeno samozaščito . . . ker, žal, nekateri menijo, da so to samo parole!

Da se povrnem na začetek. Zapisal sem, da ne gre za posameznike. Gre bolj zato, da nebudnost, nedelavnost in neodgovornost odgovornih žal še omogoča, da do negativnih pojavov ali večjih napak prihaja tudi pri nas, v Savi.

Z edinim namenom, da slehernega v naši delovni organizaciji opozorimo, kaj vse se lahko zgodi, če ljudje ne delajo tistega, za kar so plačani in z namenom, da se nepravilnosti odpravijo — smo se v uredništvu zmenili za nekaj akcij. O tem smo obvestili tudi oddelek za zavarovanje in tajništvo DPO.

Naša prva akcija je bila: Kraja avtoplaščev.

Ura je bila dvanajst. Lado, Peter in avtor tega sestavka smo šli k skladišču gotovih izdelkov. V primerni razdalji nas je spremljal fotograf s teleobjektivom. Ob rampi za nakladanje nekaj kamionov in en osebni avto. Skozi okno gledam žensko, ki nas le bežno pogledo in si mirno — čisti nohte.

Na rampi je povsem delovno vzdušje — skladiščniki nakladajo robo na kamione.

Ob steni stoji rudel (voziček).

Lado ga prime in počasi zapelje proti stopničkam, ki vodijo z rampe na cesto.

Skladiščniki, ki so prav na rampi, se za to ne menijo.

Potem na rudel naloži tovorni avtoplašč.

Rudel in avtoplašč prevzamem jaz, Lado in Peter pa s kupa vzameta še vsak en plašč militer. Ne da bi se ozrli na rampo, jo počasi mahnemo po cesti proti vratarnici.

Nihče nas ne vpraša, kam in zakaj — tudi namestnik vodje skladišča ne, ki nas je videl kaj »vozimo«.

Kakih petdeset metrov pred vratarnico plašče zavalimo v travo in sporočimo vodji skladišča o naši akciji.

S tem bi lahko pravzaprav naš poskus zaključili . . . če ne bi namestnik vodje skladišča prišel k vratarju, ga povabil v stran in opozoril, naj nam (ki smo stali v vratarnici) ne dovoli odnesti avtoplaščev iz podjetja.

No, povedati je še treba, da nas je tudi Štefan Luštrek opazil. Iz gasilske orodjarne je sporočil vratarju, da peljemo avtoplašče in da naj preveri — če imamo za to vse potrebne dokumente.

Naše ugotovitve:

— čeprav nas delavci v skladišču gotovih izdelkov poznajo, ne bi smeli dovoliti, da jim odpeljemo vozček in tri avtoplašče — dobesedno izpred njihovih oči;

— vemo, da imajo delavci v skladišču veliko dela — in njihovo delo je naporno — da ne morejo paziti na vse, saj so plašči »skladiščeni« tudi izven njihovega vidnega polja, da tudi nekateri strokovni delavci hodijo iz različnih razlogov po plašče v skladišče — pa vendar bi morali biti bolj budni.

Če bi morali inventurni manjko sami plačati — bi prav gotovo bili!

— Povsem normalno smo pričakovali, da nas bodo zaradi akcije zmerjali prizadeti. Žal, se nismo zmotili.

Jože Štular

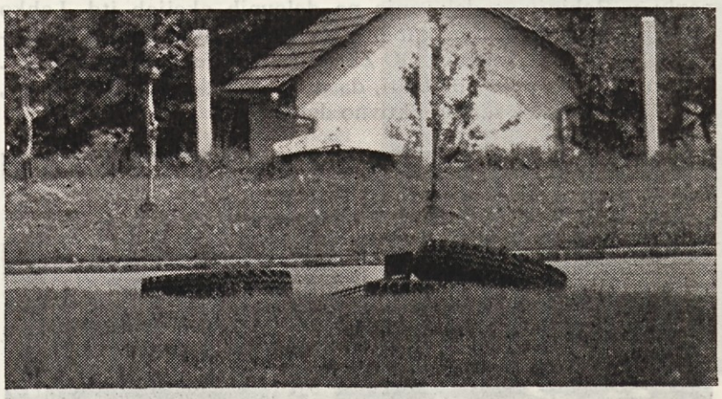

Vrednost »ukradenih« plaščev je približno 600.000 starih dinarjev in v preteklosti smo imeli večkrat inventurne razlike. Najboljši varnostni sistem je zanič — če bi lahko vsakdo delal po svoje!

Naša akcija je potekala povsem brez zapletov: Vzeli smo vsak »svoj« plašč in se napotili proti vratarju. Tudi od tistih, ki smo jih srečevali ali pa so nas celo spremljali, nas ni nihče ničesar vprašal. Morda tudi zaradi tega ne, ker nas vsi dobro poznajo. Zato si bomo pri prihodnji akciji »sposodili« tujega človeka. To pot bomo šli drugam!

Večjih nepravilnosti ni bilo

Pogovarjali smo se z Zdravkom Hlebcem — predsednikom samoupravne delavske kontrole OSS

Verjetno bo marsikdo izmed vas površno pogledal naslov tega sestavka in sklepal, da je to pač oris dela enega od odborov v delovni organizaciji. Da pa to ni eden izmed običajnih organov samoupravljanja, je ugotovil že marsikdo, ki se ni ravnal po pravilih delovne organizacije ali pa je živel v upanju, da ga ni v tovarni, ki bi imel vpogled v njegovo delo.

O tem, kaj so delali člani odbora delavske kontrole OSS v zadnjem mandatnem obdobju, nam je tovariš Zdravko Hlebec povedal naslednje:

V tem obdobju smo imeli 4 redne delovne seje in že prva — ustanovna, je imela zelo delaven značaj. Kot prvi primer smo na naš odbor dobili prijavo o neupravičenem dodeljevanju zaščitnih sredstev mimo pravilnika. Četudi smo dobili prijavo le za določeno enoto, nismo ukrepali le-tu, ampak smo šli v celovito akcijo in ugotovili, da je do nepravilnosti prišlo zaradi slabe evidence o porabi zaščitnih sredstev. Ni nam šlo za to, da bi nekoga osebno kaznovali, saj so bili vzrok temu ohlapna določila v pravilniku, ki so pogojevala tak način. Na osnovi naših sklepov smo zahtevali točno evidenco razdeljevanja zaščitnih sredstev v celotni delovni organizaciji. Občasno pa člani odbora še kontroliramo vodenje evidence v tajništvih, ki so zadolžena za to.

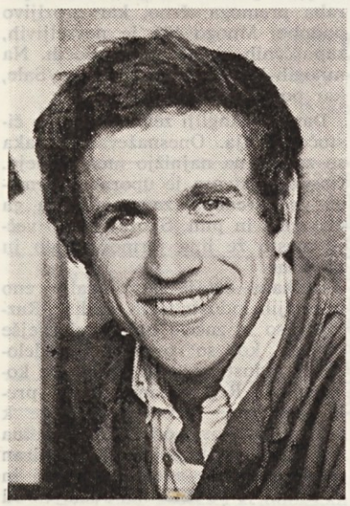

Zdravko Hlebec

Obravnavali smo tudi primer službe, ki je prijavila, da imajo okrog 500 neuporabnih palet. Izdelovalec je reklamacijo priznal. Palete so popravili, reklamacija pa je krila stroške popravil. Zadeva je prišla v odbor. Razlog je bil v tem, da so se palete že uporabljale, ker so jih pač rabili, medtem ko jih tehnična služba ni kvalitetno prevzela. Težko je reči, koga obtožiti. Dosegli pa smo, da je prišlo do skupnega sestanka in raziskave problema. Dogovorili smo se, kako bodo tovrstni prevzemi potekali v prihodnje.

Kar na treh sejah so bile aktualne analitske ocene delovnih mest in postopek sprejemanja le-teh. Na splošno je teh sprememb v naši delovni organizaciji zelo veliko. Pravilnik določa, da morajo spremembe AODM obravnavati zbori delavcev. Ker je to največkrat nemogoče, je predloge obravnavl svet za medsebojna razmerja in jih veljavno sprejemal. Zadevo smo pokrenili tako daleč, da smo pripravili predlog delavskemu svetu delovne organizacije, v katerem je zapisano, da praviloma potrjuje analitske ocene delovnih mest zbor delavcev, v določenih primerih pa lahko tudi svet.

Do nedavnega je bil tudi velik problem vračanja izposojenih knjig v strokovno knjižnico. Knjige so manjkale. Ljudje so odhajali iz delovne organizacije, izposojenih knjig niso vračali. Na svetu smo sprejeli sklep, da se zadolži INDOK s tem, da napravi seznam ljudi, ki so si izposodili in si izposojajo knjige. Sezname smo poslali v tajništva z nalogo, da zberejo, kolikor se da, največ izposojenih knjig, ki največkrat leže po posameznih pisarnah, in jih do določenega datuma vrnejo INDOK. V listu za razdolžitev delavcev ob odhodu iz delovne organizacije pa je že uvedena rubrika, tako da delavci, ki imajo izposojene knjige brez podpisa v tej rubriki ne morejo »uteči« iz tovarne.

Nam je poverjena tudi naloga, da rešimo vprašanje, kako je prišlo do odkritja strehe, kjer se nahajata SIS in FRS.

Obravnavali bomo tudi poročilo o poslovanju v UU.

Ne le teh nekaj primerov, ki sem jih navedel, smo ob svojem delu spoznali, da bi morali biti odbori delavske kontrole med sabo povezani. Vsak tozd ima svoje organe upravljanja, ki sprejemajo sklepe, tako da je zelo težka sprotna in učinkovita kontrola. Kolikor nam je od vseh razpoložljivih virih uspelo ugotoviti, napak v tem pogledu ni bilo. Bili pa smo prisotni tudi ob reviziji poslovanja, ki ga je naredil sodelavec SDK. Ta kontrola je bila toliko strokovna, da smo se lahko z njeno ugotovitvijo le seznanili.

— Imate pomoč družbenopolitičnih organizacij?

Pri tem nimamo zaprek. Mnogo sodelujemo v osebnih razgovorih. Pri raziskavah smo sodelovali tudi s strokovnimi delavci s posameznih področij, saj so kot člani ZK bili pripravljeni pomagati v celoti.

— Ali smatrate, da je vaše delo priznano in učinkovito?

Dosti smo delali na tem, da bi naša funkcija ne bila le funkcija in akcije le posamezni ukrepi. Nad izvrševanjem naših nalog izvajamo tudi kontrolo. Posamezniki in posamezni tozdi čutijo, da je za njimi delavska kontrola, ki njihovo delo vsak čas lahko kontrolira, zato zadeve vzamejo v roke z vso odgovornostjo. Mi želimo preprečevati možnosti za nepravilna dejanja, ne pa iskati napake posameznika.

— Formirana je družbena samozaščita. Ste se o tem že pogovarjali?

Funkcija družbene samozaščite ima dosti podobnosti z našo, vendar je ta šele v ustanavljanju, zato še nismo prišli do zaključkov, kako si bomo razdelili delo in sodelovali.

J. Štular

Razgovor z graničarji

Obiskali smo čuvarje naših meja

V karavli na Jezerskem

Dne 13. avgusta je skupina Savčanov, predstavnikov mladine, ZK, sindikata in organov upravljanja z delavci oddelka za informiranje obiskala skupino graničarjev, ki branijo našo mejo na Jezerskem. Že nekaj dni pred obiskom smo se pripravljali in pogovarjali o tem, kako in s čim bomo razveselili vojake, ki budno in vestno stražijo skupaj z vsemi pripadniki obmejnih enot našo domovino, našo svobodo in naše svobodno življenje. Nekaj po 12. uri smo se podali proti Jezerskemu. Tisti dan je bil izjemoma lep in sončen, in ko smo prispeli do prvega stražarja pred karavlo, je bilo očitno, da nas pričakujejo. Predsednik delavskega sveta Save Tonček Bajuk jim je namreč že nekaj dni prej sporočil, da pridemo. Ob prihodu v karavlo — to je razmeroma nova, povsem moderna stavba — nas je pričakala skupina vojakov skupaj z njihovim komandirjem. Po prisrčnem pozdravljanju — mnogi se že poznamo med seboj — so nas popeljali na ogled njihovih prostorov: pokazali so nam prav vse, od spalnic, kuhinje, klubske oz. dnevne sobe itd. Kot je v naši armadi že v navadi, je tudi tu izredna čistoča in red, tako da bi najbrž zaman iskali kakršnokoli pomanjkljivost. Po ogledu smo posedli vsi mi in skupina vojakov, ki so bili ta dan prosti, v njihovo jedilnico ter se pomenjkovali o njihovem življenju, počutju, pogovor je potekal povsem sproščeno in v izredno prijetnem vzdušju. Izmed dobrot, ki smo jih prinesli, so kmalu priromale na mizo steklenice slivovke, piva in drugo, s tem pa so se jeziki še bolj razvezali, tako da ni manjkalo šal, dovtipov in šaljivih zgodbic. Pri tem moramo vsekakor omeniti našo Marico Hace, ki je bila takorekoč steber te druščine, kajti komaj kdaj je še kdo drug prišel na vrsto, ko je s svojo značilno živahnostjo in sproščenostjo spravljala vse skupaj v smeh. Potem je Tone Bajuk nazdravil graničarjem ob njihovem prazniku in dejal naslednje: »V imenu kolektiva Save vam najlepše čestitam k vašemu prazniku, 15. avgustu, z željo, da tudi v prihodnje čuvate našo severno mejo. Posebno so naše oči uprte v vas zdaj zaradi dogodkov v sosednji Koroški. Vi gotovo te dogodke dobro spremljate. Prepričani smo, da je naša meja na tem delu varna in da lahko mi brez kakršnegakoli vznemirjanja opravljamo svoje delo. Želimo, da bi naše pozdrave prenesli vašim tovarišem, ki so sedaj na položajih in v znak vašega praznika dvigam to čašo in vam nazdravljam.«

Predsednik delavskega sveta Save in vodnik Miljković Prvoslav

Kot je že tradicionalen takšen obisk predstavnikov Save na eni izmed karavel na naši severni meji, tako je že tudi tradicionalen pasulj, ki ga ob vsaki taki priložnosti ponudijo graničarji svojim gostom. Torej ga tudi tokrat ni manjkalo. Nekaterim se je zdel preslan, vendar so jim vojaki zagotovili, da se potem zaradi tega še lažje kaj popije. Naš obisk se je še bolj razživel, ko so vojaki zavrteli plošče in ko so se z njimi zavrtela naša dekleta. Bilo je že precej pozno, ko smo se prisrčno poslovili od naših gostiteljev in se podali v dolino.

Prav gotovo je povezanost med našo ljudsko armado in vsemi delovnimi ljudmi velikega pomena za trdnost naše družbe, za resnično varnost naše države in tudi za mir na svetu, kajti armada, ki je povezana z ljudstvom, prav gotovo ne nosi v sebi nikakršnih napadalnih namenov, ampak je le zgolj čuvar vsega, kar nam je prinesla NOV, in kar smo si ustvarili po osvoboditvi.

Jože Štular

Marko Tomšič

Mladi v Oldhamu

Središče Oldhama

(nadaljevanje)

Dolgo in zelo naporno potovanje od Kranja do Oldhama je bilo torej za nami. V vilo Castleshaw, ki je v bližini Oldhama, smo prispeli ob desetih zvečer. Lahko bi tudi rekli, da smo prispeli ob desetih popoldne, kajti kraj leži že toliko na severu, da sonce zaide kar tri ure kasneje, kot pri nas v Kranju.

Razmestili smo se po treh sobah. V eni nas je bilo 12 fantov, v drugi 9 deklet, tretja soba, skozi katero je vodil prehod v dekliško, pa je bila spalnica našega vodje in njegove žene.

Kopalnica je izgledala bolj po vojaško: osem tušev brez pregrad, z enim samim regulatorjem temperature vode. Toda kdo bi v tistem trenutku pomislil na udobje, preveč smo si želeli osvežitve.

Upravnika doma, zakonca Doris in Fred Whatmovgh, sta vedela, da smo zelo lačni, zato sta nam kljub pozni uri pripravila večerjo, ki nam je zelo teknila. Na koncu nas je počastila še z viskijem.

Na večerji je bil z nami tudi vodja zadnje oldhamske skupine v Kranju, gospod Shepherd, pomočnik direktorja za izobraževanje, ki nam je v imenu mesta Oldham v krajšem nagovoru izrekel dobrodošlico ter nam zaželel, da bi se vsaj pol tako dobro imeli, kot oni v Kranju. To smo v tistem trenutku vzeli kot skromnost, saj smo vedeli, da so Angleži zelo gostoljubni, in da so vedno dosedaj pripravili izredno bogat program ogleda njihove dežele.

PROGRAM BIVANJA V ANGLIJI

Po večerji je vsak prejel zajetno mapo s prospekti in s programom, ki je bil skoraj do minute natančno sestavljen. Toda takoj smo videli, da je bil precej drugačen od dosedanjih. Predvsem nas je neprijetno presenetilo, da ni bilo v njem Škotske, saj so prejšnje skupine bile v glavnem mestu Edinburgu kar tri dni in noči, in tudi ne Londona, kjer so skupine preživele zadnje tri dneve bivanja v Angliji. Vedno dosedaj so gostitelji tudi pričakali skupine v Dovru z avtobusom in jih tja z avtobusom tudi pripeljali. Tako je odpadlo neprijetno prestopanje z vlaka na tlak, na poti pa so si tudi ogledali nekatera znamenita angleška mesta. Tudi tega letos ni bilo v programu.

Kot smo kasneje zvedeli, je bil razlog za te spremembe velika gospodarska kriza, ki vlada sedaj v Angliji. Vsem občinskim službam so zelo zmanjšali proračun, tako so se tudi zmanjšala finančna sredstva za vsakoletne mladinske izmenjave z nekaterimi evropskimi mesti.

Naš vodja Zdene Mali se je zelo prizadeval, da bi dosegel vsaj delno spremembo programa. Po večkratnih napornih razgovorih z mestnimi možmi mu je le uspelo doseči, da so nam obljubili enodnevni izlet z vlakom v Edinburg in na povratku domov dveurni ogled Londona, pravzaprav vožnjo z avtobusom od železniške postaje Euston na drugo postajo Victoria. Sicer bi moral spet na tvegano vožnjo s podzemsko železnico.

Ne glede na vse te spremembe pa moramo reči, da smo kljub vsemu veliko prepotovali in videli. Imeli smo kar devet izletov izven Oldhama in obiskali mesta Manchester, York, Blackpool, Liverpool ter Edinburg in London.

CASTLESHAW

Ostali dnevi so bili namenjeni ogledu Oldhama, obisku raznih občinskih institucij, podjetij in srečanjem z našimi sovrstniki. Več kot polovico dni smo torej preživeli v Oldhamu, prostega časa smo imeli tako več kot prejšnje skupine. Toda naš začasen dom ni bil najbolj posrečeno izbran. Castleshaw je oddaljen 10 km iz mesta in do prvega naselja oziroma avtobusne postaje smo morali pešačiti kar dva kilometra, če smo želeli v mesto.

Tako z mestom in njenimi prebivalci nismo imeli pravega stika. Seveda moram poudariti, da so nas pogosto obiskali mladi Oldhamčani, ki so že bili v Kranju in so nas s svojimi avtomobili tudi večkrat popeljali v okoliške kraje, predvsem seveda ob večerih na pivo ali viski. Če pa smo že ostali doma, smo se največ zabavali v igralnici, kjer smo imeli na razpolago mizo za namizni tenis, biljard in še nekatere druge igre. Ali pa v prijetni kadilnici poleg jedilnice, kjer je bilo predvsem zbirališče kvartopircev. Skoraj vsako noč sta ta dva prostora imela obiskovalce do ranega jutra. Tako je bilo tudi prvo noč, čeprav smo bili že skoraj dva dni brez spanja zaradi napornega potovanja.

Sedaj pa je že čas, da spregovorim nekaj več o mestu Oldham.

OLDHAM

Oldham je zelo staro mesto. Ime Aldhulme (sedanji Oldham) je bilo prvič omenjeno že leta 1180 v »Knjigi čudežev«. Arheologi pa domnevajo, da so bile prve naselbine na območju mesta ali vsaj v njegovi bližini že za časa Rimljanov. Sledovi ceste Manchester — York, ki so jo Rimljani zgradili pred 2000 leti, so še vedno opazni.

Ostanek Saxonske naselbine so našli v Roytonu (mestu, ki spada pod Oldhamsko okrožje). Toda prvi zgodovinski zapisi segajo v srednjeveško obdobje. Kmalu sta se pričela razvijati obrt in trgovina. V 17. stoletju se pojavi izdelovanje tekstila.

V prvi polovici 18. stoletja je bil Oldham majhna vas okoli stare župnije St. Marys, v drugi polovici pa je že nastalo manjše mesto. V popisu prebivalstva leta 1800 je štelo 12.662, 20 let pozneje pa že 21.660 prebivalcev. Napočil je čas industrijske revolucije in Oldham že tedaj postane pomembno industrijsko središče, predvsem predilne industrije. Leta 1911 prebivalstvo naraste na 141.000.

Danes ima Oldham okoli 226.000 prebivalcev, torej skoraj toliko kot Ljubljana, vendar človek ne dobi vtisa, da je tako veliko mesto. Površina celotnega Oldhamskega okraja meri namreč 55 kvadratnih milj in kar dve tretjini tega ozemlja ni zazidanega. Teren je tudi rahlo gričevnat in vse to daje vtis podeželja. Resnično bi torej lahko rekli: »Oldham, dolga vas«. Hiše so predvsem enonadstropne in vrstne, zgrajene iz žgane gline in neometane ter skoraj obvezno obdane z vrtovi.

Staremu delu mesta je dala industrijska preteklost, predvsem uporaba premoga, črno, kar grozljivo podobo. Mnogo hiš je nevseljivih, zapuščenih ali že razpadajočih. Na mnogih lahko vidiš napis: For/Sale, kar pomeni, da so na prodaj.

Danes v Angliji zelo skrbijo za čistočo okolja. Onesnaževanje zraka so znižali na najnižjo možno mejo. Gospodinjstvom je uporaba premoga prepovedana, zamenjala sta ga elektrika in plin. Skoraj vsako večje mesto že ima termocentralo in plinarno.

Oldham ostaja še nadalje eno največjih industrijskih središč. Razvijati so se začele tudi modernejše panoge, kot so: organsko predelovalna industrija, elektronika in kovinarstvo. Registriranih je kar preko 600 firm. Precej pripomore k razvoju njihova odlična prometna povezava z ostalimi kraji. Situiran je blizu glavne avtoceste. 2 uri in 31 minut je po železnici oddaljen od Londona ter 18 milj od letališča v Manchestru, od koder pa ima povezavo s celim svetom.

(se bo nadaljevalo)

Rekreacija v Sičevu

Od 14. junija do 3. julija letos je sindikat v sodelovanju z občinskim sindikalnim svetom organiziral šestdnevni rekreacijski oddih za zaposlene v Sičevu. V tem času so naši delavci v treh skupinah po šest dni preživljali svoj dopust na aktivni rekreacijski način, na svežem zraku v prijetnem planinskem okolju. Posebno druga skupina je bila tako aktivna, da je obšla vso planinsko okolico sindikalnega počitniškega doma v Sičevu.

Zadovoljni, ker so zelo prijetno preživeli svoj oddih v naravi, kjer so osvežili svoja pljuča, so delavci pohvalili to akcijo in se zahvalili tako sindikatu kot celotnemu kolektivu. Naši delavci so se zahvalili tudi upravi počitniškega doma za dobro organizirano bivanje in izvrstno prehrano.

N. Đorđević

Sava prva na dirki »po poteh AVNOJ«

Medtem, ko ste Savčani napeto sledili dogodkom v Montrealu in se predajali vsem užitkom, ki jih prinaša dopust, so naši kolesarji v znoju dosegli nekaj lepih uspehov.

Na tradicionalni dirki »Po poteh Avnoja« so naši tudi brez Ropreta dosegli velik uspeh, saj so bili prvi tako kot lani in dobili pokal, ki predstavlja spomenik na Kozari v miniaturi. Pri tem velja omeniti, da je to do sedaj tretji podeljeni pokal, od katerih je enega prejel tovariš Tito.

Med posamezniki je zmagal Kahlina iz Zagreba, Kraker je bil drugi, Valenčič 7., Koder 16., Koželj 17., Rakuš 40.

st

Gospodarjenje v prvem polletju 1976

(Nadaljevanje s 1. strani)

hodka obračunani oziroma prikazani tudi na osnovi fakturirane realizacije.

V letošnjem letu se na osnovi novega zakona ugotavlja celotni dohodek po plačani realizaciij. Prav ta sprememba v obračunu pa ima v tem polletnem izkazovanju poslovnega uspeha za posledico, da beležimo izredno neugodne poslovne rezultate. Neplačane realizacije je 115,5 milijona dinarjev in za to toliko je manjši celotni dohodek, in dohodek. Obračun po fakturirani realizaciij, ki smo ga napravili zaradi realne primerjave s preteklim obdobjem oziroma planom (celotni dohodek pri tem obračunu je povečan za znesek neplačane realizacije), izkazuje, da so posamezni stozd oziroma tozd v okviru delovne organizacije v prvem kartalu letošnjega leta razdelili za 36,3 milijonov dinarjev več dohodka, kot pa je bilo doseženega. Tako neugoden poslovni uspeh (na fakturirano realizacijo) kot smo že omenili, je posledica spremenjene strukture v doseženi prodaji izdelkov (nujen izvgz, stagnacija v domači prodaji izdelkov (nujen izvoz, stagnacija v mači prodaji v mesecu aprilu in maju zaradi zakona o zagotovitvi plačil), manjše prodajne cene gotovih izdelkov kot smo jih imeli v prvem polletju preteklega leta (znižanje 1. avgusta 1975 v poprečju za 9 %), povečanej cen surovin, energije in ostalih materialov, povečanje amortizacije (stroški obrabe osnovnih sredstev zaradi revalorizacije (povečanja vrednosti osnovnih sredstev) ter porast pogodbenih obveznosti (zlasti obresti od kreditov) in mase osebnih dohodkov.

V nadljevanju dajemo podroben pregled doseganja proizvodnje, prodaje, izvoza, zaposlovanja ter strukturo celotnega dohodka po posameznih skupnostih tozd oziroma tozd-ih.

Proizvodnja

v tonah

TOZD	doseženo I-VI 76	indeks na plan	indeks I-VI 76 / I-VI 75
TAP	12.339,5	102,5	106,7
TTI	5.393,0	93,7	93,8
UU ton	1.760,3		111,4
000 m²	2.476,7	81,5	95,7
Sava lok. Kranj	19.492,8	97,3	103,4
TOTRA	1.972	93,9	81,2
KTM	10.204	85,6	99,3
RUMA	4.196	90,5	117,8
VULKAN	4.111	80,4	85,5
Skupaj	39.975,8	91,4	100,2

Obseg proizvodnje, merjen v tonah, je bil v prvem polletju letošnjega leta v primerjavi z enakim obdobjem lani dosežen z indeksom 100,2. Ob indeksih v primerjavi s preteklim letom je potrebno omeniti 3 dnevni kolektivni dopust v aprilu, kar pomeni, da je v letošnjem primerjalnem obdobju proizvodnja delala 3 dni manj.

V odnosu na letni plan je bila proizvodnja dosežena z indeksom 91,4, oz. za 8,6 % izpod predvidevanj v letnem gospodarskem načrtu. Nedoseganje planiranega obsega proizvodnje za delovno organizacijo je predvsem zaradi znatnega nedoseganja plana proizvodnje v stozd TTI, tozd Umetno usnje in v vseh dislociranih tozdih.

Eden izmed bistvenih vzrokov nedoseganja plana proizvodnje nekaterih stozd je tudi zakon o zagotavljanju plačil in s tem v zvezi krajši zastoj prodaje nekaterih skupin izdelkov, kar ej imelo za posledico stagnacijo ali celo začasno ustavitev proizvodnje. Poleg tega je potrebno omeniti, da sintetični pokazatelj fizičnega obsega proizvodnje (kg) ni vredno povsem objektiven, ker se proizvajajo včasih artikli z manjšo težo in večjo vrednostjo.

Prodaja

TOZD	Doseženo I-VI/76 NVP v 000 din	Indeks na plan	I-VI/76 / I-VI/75	% izvoz
TAP	389.010	94,3	109,5	16,7
TTI	210.832	93,8	91,3	14,9
UU	84.992	80,3	114,9	7,2
SAVA lok. Kranj	684.834	92,1	103,8	14,9
TOTRA	50.272	72,5	63,9	24,0
KTM	32.151	68,3	79,3	19,1
RUMA	26.204	72,4	76,8	0,6
VULKAN	66.949	69,0	79,0	24,2
SKUPAJ:	860.410	82,6	97,2	15,9

Delovna organizacija je v prvih šestih mesecih letošnjega leta prodala za 860.410 tisoč din izdelkov, kar je za 2,8 % manj v odnosu na enako razdobje lanskega leta, prav tako je v odnosu na plan realizacija izpod predvidevanj. Na tako dosežen plan so v precejšnji meri vplivale strukturne spremembe v prodajnih poteh. V letošnjem letu je bilo namreč na domačem trgu prodana skoraj 10 % manjša vrednost izdelkov kot v enakem razdobju lani, znatno pa je bila presežena realizacija za izvoz (indeks 137,8). Le-ta je nujen za zagotovitev potrebnih deviznih sredstev za nabavo surovin, ki jih na domačem trgu ni mogoče kupiti. Da ne dosegamo planirane realizacije, so vzroki, poleg zaustavljenih naročil vsled novih predpisov o plačevanju, tudi v razliki doseženih prodajnih cen izdelkov pri izvozu v odnosu na domači trg. Že omenjene strukturne spremembe v prodajnih poteh so imele precejšnje posledice v rabatih predvsem pri izvozu. Rabati oz. rabatne stopnje so namreč precej nad nivojem po gospodarskem načrtu.

Izvoz

v $

TOZD	I-VI 1976	I-VI 1975	Indeks na celotni plan v %
TAP	3.296.842	1.977.846	45,0
TTI	1.620.703	768.000	107,8
UU	327.408	249.679	18,3
SAVA lok. Kranj	5.244.253	2.995.525	49,4
TOTRA	708.000	1.004.700	53,3
KTM	340.280	505.491	40,9
RUMA	9.281	1.100	—
VULKAN	901.167	1.244.137	27,8
SKUPAJ	7.203.681	5.750.953	45,0

V prvem polletju 1976 je DO prodala izdelkov za izvoz v vrednosti 7.203.681 $, kar je 25,2 % več kot v istem obdobju preteklega leta. Pri tem so tozdi na lokaciji Kranj povečali dolarski obseg izvoza kar za 75 %, izvoz dislociranih tozdov pa je v letošnjem letu precej stagniral (izjema je le tozd Ruma).

Pregled zaposlenih za DO Sava

TOZD	stanje zaposlenih 30. 6. 1976	stanje zaposlenih 1. 1. 1976	povečanje oziroma zmanjšanje	indeks porasta
TAP	1.000	974	26	102,7
TTI	1.388	1.394	—6	99,6
UU	175	165	10	106,1
TOTRA	321	319	2	100,6
KTM	288	287	1	100,3
RUMA	377	336	41	112,2
VULKAN	1.175	1.170	5	100,4
KET	478	478	—	100,0
POS	181	153	28	118,3
IC	181	14	—	100,0
OSS	643	597	46	107,7
SKUPAJ PODJETJE	6.040	5.887	153	102,6

V delovni organizaciji Sava je bilo na dan 30. 6.1976 zaposlenih 6040 delavcev oziroma se je število zaposlenih povečalo v primerjavi s 1. 1. 1976 za 153 ljudi. Tako znaša indeks porasta zaposlovanja 102,6 kar pomeni, da poteka zaposlovanje na nivoju DO v okviru po resoluciji sprejetih normativov, medtem ko nekatere stozd oziroma tozd izkazujejo precejšen indeks porasta zaposlovanja.

(Tabelo objavljavljamo na 14. str.)

■■

Glede na kritične poslovne rezultate v prvem poletju, ki se pojavljajo skozi vse letošnje mesečne obračune in o katerih so tudi temeljito razpravljali centralni strokovni svet ter družbeno-politične organizacije, so v zvezi z nastalo situacijo sprejeli na naslednje zaključke:

— Realizacija na domačem trgu je v I. polletju letos manjša kot v preteklem. Zato je potrebno prodajo na domačem trgu povečati na račun zmanjšanja zalog, selekcije kupcev, zlasti glede zahtevanih rabatov in kasaskontov. V celoti morajo biti zadovoljene potrebe trgovske mreže za prodajo na drobno.

— Glede na obseg negativnih učinkov v strukturi cene je nemogoče to problematiko v celoti uresničiti samo z internimi akcijami, ampak je nujno povečati prodajne cene vsaj za del, ki je bil v preteklem letu znižan.

— Izboljšati je potrebno kvaliteto prodaje v izvozu, zlasti glede izvoznih cen in popustov. Glede izvoznih stimulacij je potrebno doseči, da se naši proizvodi tretirajo kot proizvodi višje stopnje obdelave in s tem dosežejo višje premije. Vse izvozne terjatve morajo biti do naslednjega periodičnega obračuna zavarovane v skladu s pogodbo z zavarovalnico, da se lahko nato vštejejo v plačano realizacijo.

— Povečati je potrebno obseg tistih skupin proizvodnje, ki so tržno interesantne, odpraviti nekurantne zaloge in omejiti obseg proizvodnje, kjer se izkazujejo visoke in naraščajoče zaloge.

— Znižati je potrebno obseg zalog tako osnovnih surovin, pomožnega materiala, nedovršene proizvodnje in gotovih izdelkov, da s tem omogočimo znižanje visokih stroškov najetih kreditov, sprostimo sredstva za nove investicije in dosežemo pogoje za koriščenje finančnih stimulacij za pravočasno poravnavanje obveznosti.

— Enako je potrebno z različnimi ukrepi povečati učinkovitost poslovanja tako z bolj racionalno porabo materiala in stroški sploh, boljšim izkoriščanjem delovnega časa, z racionalnim zaposlovanjem, to je z

(Nadaljevanje na 14. strani)

Posočje danes

V težnji, da se najhitreje odpravlja posledice potresa na območju občine Tolmin, Nova Gorica in Idrija, zlasti pa, da se v najkrajšem možnem roku omogoči prizadetim ljudem zasilno bivanje v prostorih varnih pred vremenskim neprilikam, si v Tolminu in drugih prizadetih občinah prizadevajo, da bi vsak posameznik razen sredstev, ki jih bo dobil od družbene skupnosti, vložil še maksimalne materialne in delovne napore za odgovorno in pravočasno izpolnitev obnove poškodovanih objektov.

Naši sogovorniki v Tolminu: predsednik občinske skupščine Tolmin tovariš Anton Ladava (v sredini) in član občinskega štaba za odpravo posledic potresa tovariš Miha Bizjak (desno). V razgovoru je sodeloval tudi tovariš Jože Antolin, sekretar sindikalne organizacije Sava

Tako so zapisali tudi v uvod prvega pravilnika, ki so ga sprejeli in zajema merila za dodeljevanje posojil in pomoči prizadetim občanom ob potresu v Posočju.

Kako je danes na Tolminskem, kako je s sredstvi, kakšno je delo odbora za odpravo posledic potresa in s kakšnimi problemi se srečujejo, sem zvedel v razgovoru s predsednikom občinske skupščine Tolmin tov. Antonom Ladava, ki je tudi predsednik odbora za odpravo posledic potresa, in članom občinskega štaba tov. Mihom Bizjakom.

Z vsemi akcijami rešujemo ljudi, ne pa premoženja!

Majski potres je Posočje prizadel v takšni meri, da posledic ne bomo mogli odstraniti čez noč, potrebna je premišljena in dobro pripravljena akcija. O prvih akcijah smo že pisali, tu mislimo predvsem o prvi pomoči prizadetim prebivalcem, vendar je bil to šele začetek. Takoj, ko so bili formirani občinski štabi in medobčinski odbor za odpravo posledic potresa, se je začelo veliko delo. Komisije za ugotavljanje škode so imele veliko dela, pregledati je bilo potrebno več kot 5000 objektov, ki so utrpeli manjše ali večje poškodbe. Pregledane objekte so razvrstili v tri kategorije, in sicer: 1. stavbe, ki so lažje poškodovane in so njihovi nosilni konstrukcijski elementi nepoškodovani, 2. stavbe, v katerih so poškodovani tudi konstrukcijski elementi in je adaptacija ekonomsko opravičljiva in v tretjo kategorijo, v katero spadajo objekti, ki jih je potrebno rušiti.

Tu so nastopili tudi prvi problemi, zaradi naglice so spregledali nekatere poškodovane stavbe. Prav te dni pa bo komisija končala z ogledom in oceno škode tudi pri teh. Delo res ni majhno, saj je področje, ki ga je prizadel potres, zelo veliko.

Ohraniti je potrebno vasi in zaselke v breginjskem kotu

Vasi Podbela, Breginj, Žaga, Srpenica, Čez Sočo, Ladra, Smast, Kobarid, Volarje, Barjana, Sedlo in Homec so bile ob potresu najbolj prizadete. Nekatere od teh vasi so na sami meji med sosednjo Italijo in spadajo v manj razvite kraje ob meji. Prav te osamljene branike pa je potrebno ohraniti, nujno bomo morali ohraniti življenje v njih, potrebno pa je zagotoviti tudi pospešen razvoj kmetijstva v tem koncu Slovenije. Prav zato bodo v vaseh Robidišče, Breginj, Podbela in Volarje zgradili skupna gospodarska poslopja (hleve), ki bodo omogočala organiziran in sodobnejši razvoj kmetijstva ter živinoreje v teh krajih. V takem primeru obnavljanja, ko kmetje organizirano gradijo skupna gospodarska poslopja v vasi, dobijo 40 % nepovratnih sredstev.

Sredstev ni dovolj

Jugoslovanska družbena skupnost bo za odpravljanje posledic potresa v Posočju zbrala sredstva iz naslednjih virov: potrošniška posojila bank, sredstva po zakonu o oblikovanju sredstev solidarnosti za odpravljanje posledic naravnih nesreč po družbenem dogovoru o načinu uporabe in upravljanja s temi sredstvi, sredstev, zbranih na podlagi zakona o prispevku za odpravljanje posledic potresa na Kozjanskem in Posočju, sredstev, zbrana s samoupravnim sporazumom stanovanjskih skupnosti SR Slovenije o izjemnem posojilu prizadetim zaradi potresa, sredstev hranilnih kreditnih služb, namenskih sredstev za stanovanjsko izgradnjo pri temeljnih organizacijah združenega dela ter drugih prispevkov organizacij združenega dela in drugih organizacij ter posameznikov v obliki finančnih sredstev, v materialu, delu ali drugih oblikah, med njimi tudi tista, ki se zbirajo prek RK Slovenije.

Na območju občin Tolmin, Nova Gorica in Idrija je škoda, ki so jo ocenili do danes, ocenjena na 104 milijarde starih dinarjev. Koliko je danes zbranih sredstev, ni moč reči, sredstva še vedno prihajajo na naslov odbora za odpravo posledic potresa v Posočju.

Tudi tokrat naša solidarnost ni zatajila. Sredstva, namenjena obnovi in odpravi škode, bodo razdelili na tri občine: Tolmin 60 %, Nova Gorica 20 % in Idrija 20 %. Da pa bi bila politika razdeljevanja v vseh občinah enotna, so sprejeli nekaj pravilnikov, ki temeljito opredeljujejo, kdo je upravičen do posojila, kakšna bo višina posojila, kdo ima pogoje za dodelitev pomoči brez obveznosti vračila.

Dela je veliko, pomoč tudi v kadrih

Organizacije združenega dela iz cele Slovenije so zbrale že veliko sredstev, tako finančnih, kot materialnih, nekatere OZD pa so na to območje poslale tudi svoje strokovne sodelavce, ki z nasveti in praktičnim delom pomagajo pri obnovi Posočja. Na Tolminskem so še posebno veseli, da jim ljudje iz skoraj vse Jugoslavije stojijo ob strani in pomagajo. Še posebno dobrodošla je vsaka strokovna pomoč. Tudi gradbeni material, ki je bil zbran, jim pride zelo prav, predvsem za obnovo družbeno pomembnih objektov, kot so šole, zdravstveni domovi in otroški vrtci.

Zlasti dobrodošla je vsakršna pomoč, zlasti v Breginjskem kotu, kjer je precej socialno šibkih občanov, ki sami niso sposobni odpraviti posledic. Zato so še posebno zadovoljni s strokovno brigado, ki v tem času dela prav v Breginjskem kotu.

Izogibamo se začasnim rešitvam

Medobčinski odbor za odpravo posledic potresa v Posočju je proti vsakršnim začasnim rešitvam. Zato se je treba temeljito pripraviti. Niso odveč tudi razgovori s predstavniki gradbenih podjetij, ki bodo začela z delom na potresnem področju. Prav na dan našega obiska v Tolminu je bil v Anhovem organiziran razgovor z več kot polovico predstavnikov gradbenih organizacij Slovenije, na katerem so se pogovarjali o cenah delovnih ur, ki jih bodo opravljali v Posočju. Na tem sestanku so še posebej opozorili, da naj takšna akcija ne bi bila zaslužkarstvo na račun nesreče ljudi. Na tem sestanku so tudi sprejeli dogovor, da bo obnova stekla skladno na celotnem področju.

Vsi se namreč zavedajo, da je treba z deli v Posočju pohiteti, da bi še pred pravimi ohladitvami uspešno zaključili obnovo. Poseben problem predstavlja tudi pomanjkanje gradbenih strokovnjakov, zato je pomoč gradbenih organizacij toliko bolj dobrodošla.

Spominsko zaščiteni objekti

V Tolminski občini je približno 2700 spominsko zaščitenih objektov, ki jim tudi ni potres prizanesel. Največ takih stavb je prav v Breginjskem kotu. Vendar so skupaj z zavodom za spomeniško varstvo sklenili, da bodo uspešno rešili tudi ta problem. Vseh sredstev še ni zagotovljenih, upajo pa, da jim bo uspelo zbrati tudi ta del sredstev.

Pomoč, ki jo je namenila Sava

Sredstva, ki smo jih Savčani namenili za pomoč prizadetim ob potresu v Posočju z delom v prosti soboti — ta solidarnostna sredstva so v pravih rokah. Tako sta nam zagotovila oba sogovornika in poudarila, da lahko sredstva porabijo namensko. V Savi se lahko dogovorimo in našo željo sporočimo odboru za odpravo posledic. Sredstva, ki bodo znašala približno 90 starih milijonov, lahko namenimo za izgradnjo kakšne družbeno pomembne stavbe (šole, zdravstvenega doma, otroškega vrtca) ali za kakšen drug objekt. Naši želji bodo z veseljem ustregli.

V razgovoru so nam povedali tudi to: »Pripravljamo širšo informacijo, namenjeno vsem delovnim ljudem in občanom v SR Sloveniji, v kateri bomo obširno in natančno objavili kako smo porabili sredstva. Tako bo odpadel vsak dvom o tem, da je bil ta denar nepravilno porabljen.«

L. Mraz

Prikolice pripravljene za pomoč prizadetim rojakom onstran meje

Iz Risa

Industrija gumijevih izdelkov RIS iz Zagreba je z zahodnonemško firmo »Karl Freudenberg« iz Weiniingena podpisala pogodbo o skupnem vlaganju in izgradnji nove tovarne za proizvodnjo semeringov. Tovarno bodo gradili v Jankomiru pri Zagrebu; pri izgradnji prve faze bodo v osnovna in obratna sredstva vložili 100 milijonov dinarjev; tehnologijo bo posredoval tuji partner. V novi tovarni SIMRIS bodo letno izdelali 15,5 milijona komadov tesnil.

(Privredni pregled — 20. 4. 1976, str. 5)

Stavka slovenskih tekstilcev – 1936 leto

V letih okoli 1930 je svetovna gospodarska kriza začela zajedati tudi mlado tekstilno industrijo v Sloveniji. Ta gospodarska panoga je imela takrat zaposlenih okoli 17 % vseh zaposlenih v gospodarstvu Slovenije. V tej panogi so bile v glavnem zaposlene žene, bilo jih je kar 68 %. Gospodarska kriza je najobčutneje prizadela tekstilne delavce, ki so imeli zelo nizke zaslužke. Lastniki tovarn so hoteli na vsak način zadržati svoje dobičke na račun delovnega človeka. V letu 1936

Ivan Pintar

je prišlo do najtežje gsopodarske krize v državi. Draginja, plače so se zmanjševale, brezposelnost se je povečevala, delovni čas se je podaljševal. V istem letu je okoli 48 % zaposlenih dobivalo manjši zaslužek, kot je predvideval življenjski minimum nezaposlenega. Tako stanje je povzročalo velik procent obolenj, nesreč pri delu, delavci so bili zavarovani za bolezen in nezgodo samo do 26 tednov, nato pa odpuščeni. Zavarovanja za primer smrti takrat ni bilo. Posebno hudo je bilo stanovanjsko vprašanje, tovarne niso gradile stanovanj. Delavci so hodili peš na delo tudi do 15 km. Podnajemniška stanovanja so bila zelo draga. Delavci so hoteli izboljšati svoje pravice preko svojih zaupnikov, toda vse prošnje so bile brezuspešne. Razmere so se zaostrile do skrajnosti, tekstilni stroji v Kranju so se ustavili. Bil je petek okoli 7. ure v drugi polovici avgusta, točnega datuma se ne spominjam. Sirene so dale znak za stavko. Najprej Jugobruna, nato Jugočeška. V naši tovarni ni bilo znaka s sireno, ker kurjač ni dovlil dostopa do sirene, bil je velik prijatelj tovarnarjev in tudi ni stavkal z nami.

Delavci so ostali vsi v tovarni, razen malega števila mojstrov. Poudariti moram, da so ostali v tovarni tudi mojstri iz Čehoslovaške, ki so bili zaposleni v tovarni. Še isti dan je bil izvoljen stavkovni odbor. Glavni zaupnik je bil Šilar Johan. Stavka je potekala zelo organizirano in disciplinirano. Sestanki so bili vsak drugi dan. Bili smo sproti obveščeni o delovanju stavkovnega odbora. Za glavnega delavskega zaupnika v stavkovnem odboru za Kranj je bil izvoljen tovariš Tominec iz Jugobrune. Pogajanja med tovarnarji in takratno bansko upravo z Natlačenom na čelu so bile vsak dan, vendar brez uspeha. Tovarnarji in banska uprava so hoteli sklicati shod delavcev, kar pa je komunistična partija odklonila, shod so hoteli izkoristiti v korist tovarnarjev in razbiti enotnost stavke. Stavka je dobivala med delavci vsak dan večjo solidarnost, kmetje in obrtniki so prostovoljno prispevali hrano in denar, tako da je bila prehrana v tovarni zagotovljena in tudi družine stavkajočih so dobile materialno in denarno pomoč. Da je bil potek stavke tako nemoten, moramo priznati, da so bili komunisti kljub maloštevilnosti glavna gonilna sila tako na političnem področju kot v organiziranju nabave in prehrane. Stavka je postala v Sloveniji že hud problem in gospodarski problem tovarnarjev, potekala pa je več kot 5 tednov. Oblastniki so se povezali z lastniki tovarn, da bi stavko zadušili s silo. Minilo je šest tednov stavke, sirene po tovarnah so dale znak — alarm, policija in vojska se je s posebnim vlakom ustavila med Laborami in železniško postajo Kranj. Policija je vdrla v tovarno Jugočeška ter z gumijevkami in leskovimi palicami izgnal stavkajoče iz tovarne.

Stavka je imela velik politični uspeh. Uspeh je bil v glavnem v tem, da je bila dosežena kolektivna pogodba. Enotnost delavcev, kmetov in obrtnikov v stavki je zadala kapitalističnemu razredu velik moralni udarec. Partija je preizkusila moč naprednih sil. Po stavki se je začelo odpuščanje tekstilnih delavcev, ki so bili v stavkovnem odboru, ali so bili med stavko zelo aktivni. V naši tovarni je bilo odpuščenih 12 delavcev takoj po stavki, nekaj pa so nas odpustili kasneje z utemeljitvijo, da smo bili med stavko preveč aktivni. Odpuščen je bil tudi glavni zaupnik Šilar Johan, ki je potem ostal najdlje brez zaposlitve. Odpuščeni glavni voditelji stavke so ustanovili svoj obrat v Otočah, ker niso dobili nikjer zaposlitve. Delavci so si med stavko pridobili zaupanje v politično organizacijo, kar se je kasneje pokazalo, saj se je večina vodilnih tovarišev iz stavke vključilo v NOV že v letu 1942—1943 in nadaljevalo delavsko gibanje vse do osvoboditve. Od stavkajočih je dalo življenje v NOV 12 delavcev. Vse to gibanje ni bilo zaman, uresničile so se besede, ki smo jih slišali že med stavko: »Tovarne so naše!« Po osvoboditvi v letu 1945 je bivši tovarnar Helar prišel h glavnemu zaupniku tov. Šilar Johanu in mu dejal: »Tovarna je vaša!« Šilar mu je odgovril: »Mi smo gledali naprej«. Tako mu je odgovoril tudi zato, ker mu je lastnik tovarne po stavki dejal: »Šilar, vi niste gledali naprej«.

Pa še kako smo gledali v bodočnost! Če se danes ozremo na prehojeno pot delavcev in kmetov, s komunistično partijo na čelu in njenim vodjem, tov. Titom, lahko mirno trdimo, da so delavci pred 50. leti videli svojo bodočnost tudi skozi stavko, vrstili so se udarci za udarcem, kapitalisti so morali priznati svoj poraz in prepustili tovarne delavcem.

Pravice, ki so jih delavci priborili v 50. letih so ogromne, so rezultat nenehnega boja za napredek in boljši jutri.

Danes v sodobni samoupravni družbi, ko delavec pozna vse svoje pravice in dolžnosti, ko ni več izkoriščan, je njegova pot jasno začrtana. Tu je ustava, tu je zakon o združenem delu, ki utrjujeta naš samouprvani socialistični sistem in postavljata delovnega človeka na mesto, ki mu v tej družbi pripada.

Ivan Pintar

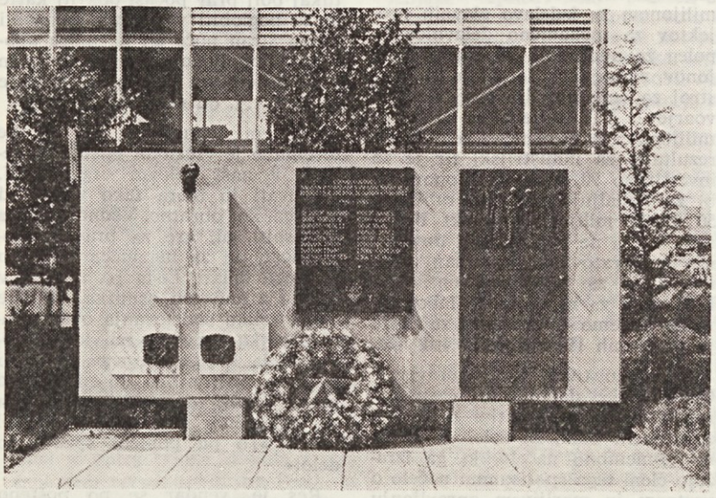

Pod vodstvom komunistične partije so delavci v tej tovarni stopili 28. 8. 1936 v veliko tekstilno stavko Slovenije. Ob dvajsetletnici je bilo postavljeno to spominsko obeležje.

Informacija o razpravi delavcev o osnutku zakona

V obdobju od 1. junija do 10. julija smo obravnavali poglavja iz osnutka zakona o združenem delu po programu, ki ga je pripravila delovna skupina aktiva družbenopolitičnih organizacij.

Delovna skupina je na sestanku dne 10. julija ugotovila, da je bil prvi del te akcije uresničen na zborih delovnih ljudi, vendar na neučinkovit način, ker je zbor preširok forum za tako važne razprave. Drugi del akcije, ki je bil realiziran na nivoju delovnih enot, je bil dosti bolj učinkovit. Na teh sestankih so delavci predlagali tudi več sprememb, ki jih je zbrala delovna skupina in jih posredovala OK ZKS.

Pripombe in predlogi delovnih ljudi so zanimivi in jih z namenom, da se z njimi seznanijo vsi delavci, tudi objavljamo.

1. S členom 637. osnutka zakona o združenem delu je predviden rok enega leta za usklajevanje vseh normativnih aktov s tekstom zakona.

Pripomba: Ta rok je zelo kratek, ne glede na možnost, da se to usklajevanje zaključi do dokončnega sprejema zakona.

2. 587. člen predvideva sprejetje posebnega normativnega akta, procesnega značaja, ki je novost v naši zakonodaji.

Pripomba: Osnutek bi moral to urediti kot obvezo za sprejem takšnega normativnega akta.

Delovni ljudje skupnosti tozdov Vulkan predlagajo, da se v tekstu zakona o združenem delu vnese tudi določba, s katero bi določena družbenopolitična organizacija bila obvezna za vodenje evidence, register za vse dodatne samoupravne akte, in še dlje; da bi objavljali vse normativne akte. To pa zato, da bi vsi normativni akti vsakega tozda bili dostopni vsem delovnim ljudem in državljanom.

3. Delavci tudi menijo, da so določbe člena 503, nejasno formulirane v odnosu na 100. člen ustave SFRJ in se sprašujejo, če določbe tega člena morajo obstajati glede na to, da Ustava SFRJ v 100. členu pušča reševanje tega vprašanja samoupravnemu aktu. Nejasnosti se pojavljajo z ozirom na citirane določbe Ustave in Zakona v zvezi predhodnega tolmačenja o neodtujljivih pravicah delavcem ker predhodno ni rečeno, ali je vprašanje o predhodnem ali naknadnem odločanju delovnih ljudi tozda.

4. S členom 488. je predvidena obveznost individualnega poslovodnega organa in predsednika kolegija, da sodeluje pri delu delavskega sveta, seveda brez pravice odločanja.

Delavci menijo, da bi to določbo morali razširiti: obveznost individualnega poslovodnega organa, da sodeluje tudi pri delu drugih organov upravljanja (zbori delovnih ljudi in ostalih izvršnih organov delovne organizacije).

5. Delavci se priključujejo tudi stališčem in mnenjem posameznih delovnih organizacij v zvezi z določbo 441. člena Načrta zakona o združenem delu, da se vprašanja, našteta v omenjenem členu, rešujejo z referendumom.

Na istem sestanku je delovna skupina sprejela sklep, s katerim priporoča delavskemu svetu delovne organizacije, da se pristopi k prilagajanju organizacijskih vprašanj s Savo iz Kranja, o katerih se govori v Načrtu zakona o združenem delu in da delavski svet skupnosti tozdov Vulkan na svoji prvi naslednji seji določi in zadolži osebe, ki bodo delale na organizacijskem prilagajanju s Savo Kranj.

N. Đorđević

Izlet novatorjev

Sodobna tehnika v današnjem času zelo hitro napreduje, vendar je še vedno dosti tehnoloških in drugih procesov, ki se dajo poenostaviti ali izboljšati. Tudi v Savi imamo ljudi, ki se samoiniciativno trudijo, da bi v naši proizvodnji omogčili čim enostavnejše delo, boljšo kvaliteto in podobno. To so novatorji, racionalizatorji...

Skupina racionalizatorjev Save pred Cankarjevo hišo

Sindikat delovne organizacije Sava Kranj se je odločil, da se tem ljudem nekako oddolži za njihovo delo in trud na področju novatorstva. Organiziral je strokovni izlet z zanimivim programom.

Zbrali smo se pred hotelom Creina 21. avgusta 1976 ob 6. uri zjutraj. Že jutranje avgustovsko sonce je napovedovalo prijeten izlet, ki je obsegal: ogled rojstne hiše pisatelja Ivana Cankarja, ogled Tehničnega muzeja v Bistri, za zaključek pa še družabno kosilo.

Avtobus podjetja Alpetour nas je varno pripeljal na Vrhniko. Najprej smo si ogledali rojstno hišo Ivana Cankarja. Prijazna oskrbnica nam je pripovedovala o življenju in delu našega velikega pisatelja. Novatorji so si z zanimanjem ogledovali notranjost hiše in njeno zanimivo opremo ,nazadnje pa so se še podpisali v spominsko knjigo.

Naslednja točka našega programa je bila ogled Tehničnega muzeja. Muzej je lokacijsko na zelo zanimivem in privlačnem kraju. Zato se nam je vsem zdelo, da je premalo znan. V muzeju so gozdarski, lesni, tkalski, kovaški ter tehnični in elektro-strojni oddelek. Tako se je lahko vsak podrobneje seznanil s tistim, kar ga je najbolj zanimalo. Vsi pa smo pogrešali vodiča ali vsaj primerno programsko brošuro. Kateri oddelek je bil bolj zanimiv, kateri manj, je povsem odvisno od posameznika. Od nakita, nagačenih živali, do strojev in nazadnje avtomobilov, motorjev, koles, vse to je bila izredno zanimiva paša za oči.

Po ogledu je bilo še zaključno kosilo. Odpeljali smo se v Kamnik, kjer so imeli za nas že vse pripravljeno. Ko so bili trebuhi polni, je stekel sproščen pogovor. Najprej sem navezal stik s tov. Žgalin Martinom — najstarejšim novatorjem, zaposlenim v TTI. V Savi je že polnih 30 let. Na vprašanje, kako je zadovoljen z izletom, je dejal:

»S programom sem zelo zadovoljen. Vesel sem, da so se nas spomnili. Ogled muzeja je bil lahko za vsakega izmed nas zanimiv, saj je najlepši prikaz tehnike preteklosti.«

Naslednji pogovor sem naredil s tov. Aljančičem Štefanom, ki je bil tudi tak šaljivec, da smo se morali vsi smejati. Rekel je: »Izlet je bil zelo prijeten, predvsem pa koristen ne le zato, ker smo si ogledali muzej, temveč tudi zato, ker je to najlepši način, da se ljudje zbližajo in pogovorijo med seboj.«

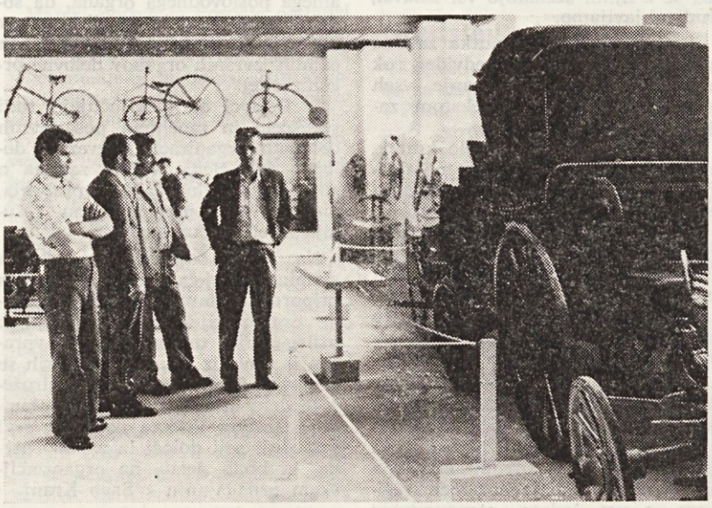

Tehnični muzej si je zares vredno ogledati

Tako se je ob prijetnem, sproščenem pogovoru, ki se je nadljeval še v avtobus, končal izlet. Na koncu bi se v imenu vseh zahvalil sindikalni organizaciji, tov. Marjanu Penešu za uspešno vodenje izleta ter vsem ostalim, ki so kakorkoli pripomogli, da je bil strokovni izlet naših prizadevnih sodelavcev zares uspešen.

Ivan Draškič

Načelo osnutka zakona o združenem delu na preizkušnji

Dostikrat nanese prilika, da se v krogu delovnih tovarišev pogovarjamo o tem, kako gospodarimo v naši delovni organizaciji po vseh teh ekonomskih in drugih ukrepih, ki so prizadejali gospodarske organizacije.

Marsikateri vodja, sindikalni delavec, član samoupravnih organov ali posameznik, ki se po pošteni poti trudi, da doseže čim boljše rezultate, je slej ko prej naletel na večjo zapreko — denarna sredstva. Tedaj je imel priliko spoznati, kako zapletene so te zadeve z denarjem, kako veliko je število najrazličnejših zahtev in želja, ena bolj nujna od druge, in kako se pred začetkom poslovnega leta korajžno planirani kupček denarja zaradi neusmiljenih tržnih razmer, zakonskih ukrepov in splošne gospodarske situacije manjša in manjša. Često je dovolj le za najnujnejši stroj, ki se bo zdaj zdaj pokvaril. In lahko se zgodi, da bodo ob samem nakupu in montaži stroški še presegli to minimalno vsoto.

Vsi vemo, da so zadnji ekonomski ukrepi o prehodu na takojšnje plačilo za izdelke in usluge poleg pozitivnih premikov povzročili tudi negativne, kopičenje zalog, slabšo prodajo ipd. Situacija sedaj prav zares ni rožnata.

Ko sem imel pred kratkim priložnost slišati zanimive primere iz investicijskih projektov, ki jih obdeluje naša Tehnična služba, in videl, kako malo včasih manjka do realizacije, sem se vprašal: ali tako velika delovna organizacija le ne bi mogla spraviti skupaj še tisto malo, saj bi se takoj nato krepko začelo vračati? Najprej naj to ilustriram z nekaj primeri: za nakup novega sejalnega stroja v TTI je zmanjkalo 120 starih milijonov; za izdelavo tovornega vhoda v tovarno in s tem zvezano razbremenitev obstoječega glavnega vhoda bi bilo potrebno 130 milijonov; za izdelavo glavnih projektov za mehanično delavnico je poleg že odobrenih 40 starih milijonov zmanjkalo še 20 milijonov; stroj za vulkanizacijo spojev rezervoarjev v TTI bi veljal le 20 starih milijonov, pa bi prinesel zelo dobre rezultate; za industrijski tir je že investirano 90 starih milijonov, pa bi za nadaljnje projekte rabili še 50 starih milijonov; objekt Umetnega usnja ne more dobiti dovoljenja za obratovanje, ker manjka 80 milijonov za ureditev ventilacije PVC past; za najnujnejšo laboratorijsko opremo — večinoma za tozde je potrebnih 150 milijonov itd., itd.

Ali lahko tukaj kaj napravimo? Odgovor je: da. V tem času, ko razpravljamo o Osnutku zakona o združenem delu, bi želel opozoriti na pomembno načelo, ki ga izražajo členi tega sporazuma: načelo o vestnem in marljivem opravljanju zaupanega dela in nalog, o obveznosti, stalnega izpopolnjevanja znanja, o sposobnosti in delovnih spretnosti ter o spoštovanju delovne discipline.

To pomeni, da ne bomo delovali tako šele po sprejemu zakona po 29. novembru, ampak bi bilo dobro, da začnemo že takoj.

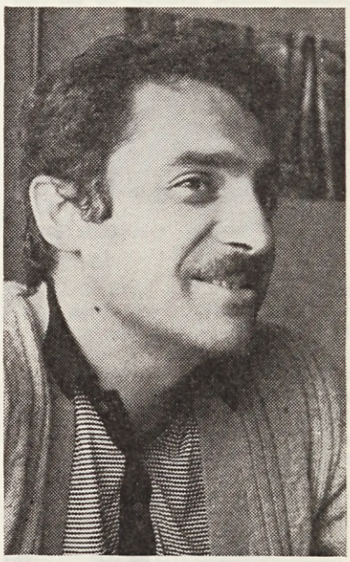

Jurij Šoba

Drugič pa to načelo velja za vsakega delavca, od delavca v proizvodnji, do strokovnega delavca, vodje enote, administratorja itd. Da ne bo kdo rekel: »Zame to ne velja, jaz sem že vse storil, oni drugi pa nič!« Taka praksa je pri nas kaj pogosta, od »modrega molčanja« na sestankih, kjer se delijo delovne zadolžitve, da ne bi na prizadetega kaj preveč padlo, do spretnega iskanja »luknje v obrambi« nasprotne strani, da bi se odgovornost prevalila nanjo itd. Menim, da bi bilo tukaj bolj prav počasi odkriti karte in se poglobiti v to, **zakaj** ena ali druga stran noče ali ne more upoštevati predlogov druge. Problem okoli katere gre debata, je vendarle skupen, t. j. od nas vseh.

Problem tehnološke in delovne discipline je vsekakor eden zelo velikih v naši delovni organizaciji. Zahtevati jo mora tako vodja od delavca, kot obratno. Vedno je treba razjasniti, ali gre za pravo malomarnost, ali za nepoučenost, kako je treba delati. Le-ta pa tudi ni v skladu z načelom osnutka. Zato je treba veliko sodelovanja obeh strani, skratka, ogromno na videz drobnega dela. Rezultat tega pa je veliko drobnih prihrankov, in morda bo ravno dovolj, da pride skozi kaka od omenjenih investicij. Nekdo bi rekel: »To pa pomeni spet novo delo!«

Res je, vendar se po pošteno opravljenem delu še nihče ni slabo počutil.

Jurij Šoba

Podeljena priznanja za dolgoletno delo

Konec junija so delavski sveti tozd oziroma skupnosti tozd že drugič v tem letu podelili interna priznanja delovne organizacije. Za dolgoletni staž, za vestno izvrševanje delovnih nalog, prispevek k razvoju samoupravljanja in sploh napredek delovne organizacije, sta priznanje prejeli tudi Tatjana Prislan, samostojni knjižničar v Razvojno-tehnološkem inštitutu (zgoraj) in Milka Dražumerič iz delavske restavracije (spodaj). Iskreno čestitamo.

želel dober tek; teknilo nam je zares dobro, saj je bila lakota velika, kosilo odlično. Do 15. ure smo se še kopali, nato pa zopet veselo na pot. Blizu Brežic smo imeli v prijetni gostilni pripravljeno malico. Vedrih src smo se vrnil v avtobus ter se odpeljali domov. Zadonela je vesela pesem in kar prehitro smo prispeli v Kranj.

Na avtobusni postaji v Kranju smo bili nasmejanih obrazov.

Edino kar nas je motilo, je vprašanje, zakaj se je od 120 savskih invalidov prijavilo za izlet samo 32, saj je bil izlet brezplačen in odlično organiziran. V bodoče si želimo, da bi bila udeležba polnoštevilna.

Tonček Čebulj

Dvajseta prodajalna Save

Otvoritev nove prodajalne v Mostarju

Konec meseca maja smo v Mostarju odprli novo prodajalno, ki predstavlja v tem letu že naše peto prodajno mesto. Otvoritev te prodajalne predstavlja za nas mali jubilej, saj je bila prva prodajalna delovne organizacije odprta natančno pred petindvajsetimi leti v Beogradu. Prodajalna v Mostarju, ki posluje v sestavi Prodajne organizacije Sava, pa je že dvajseta po vrstnem redu.

Slavnostne otvoritve sem se udeležila skupaj s tovarišem direktorjem Košičem in tovarišico Bidovčevo — vodjo oddelka za plan, analize in splošne zadeve, kot pripravnik v prodajni organizaciji Save. Name kot začetnico je otvoritev naredila čisto poseben vtis. Zaposlena sem bila namreč šele štirinajst dni in zato nisem praktično še ničesar vedela o organiziranosti in poslovanju prodajne organizacije. Na ta način pa sem zelo veliko zvedela, saj so dogajanja v vseh naših ostalih prodajalnah podobna.

Malo pred enajsto uro so se v naši prodajalni Sava v Mostarju začeli zbirati gostje — v glavnem predstavniki podjetij in občine. Brez dvoma je bila otvoritev naše prodajalne v njihovem mestu precejšen dogodek. Največ dela sta imela v tem trenutku tovariš Košič in komercialni predstavnik tovariš Mutevelić. Sprejemala in pozdravljala sta povabljene, ki so vsem izrazili številne čestitke in nam zaželeli uspešno poslovanje prodajalne.

Prodajalno je otvoril tovariš Košič, ki je v uradnem nagovoru med drugim tudi poudaril pomembnost odpiranja novih prodajaln, saj to predstavlja edini način zagotovitev denarnih sredstev po novem zakonu o načinu plačevanja po eni strani, po drugi strani pa je to pomemben način vključevanja naše delovne organizacije v aktualna tržna dogajanja v naši državi.

Prodajna organizacija, ki ima trenutno v svojem sestavu že dvajset prodajaln, letos planira prodajo v vrednosti okrog 400 milijonov din, kar predstavlja približno 35 % BDP naše organizacije združenega dela na kranjski lokaciji, odnosno 20 % prodaje celotne Save, kjer upoštevamo tudi naše organizacije v Nišu, Rumi in Ljubljani.

V naših prodajalnah kupci lahko nabavijo vse proizvode iz našega proizvodnega asortimana, kar predstavlja okrog 5500 artiklov in poleg tega tudi določene komplementarne proizvode konkurenčnih firm.

Po zaključnem uradnem delu so se povabljeni gostje in zaposleno osebje udeležili slavnostnega kosila, kjer so ob prijetnem kramljanju nastajala tudi nova poznanstva med nami in prebivalci Mostarja. Tako gostje kot tudi mi smo bili navdušeni, saj se zavedamo, da je že prijetna, svečana otvoritev nekaj, kar je brez dvoma tudi zelo dobra reklama za Savo.

Nada Klučar

Rekreacijski izlet invalidov Save

V sobto, dne 26. julija je bil organiziran izlet invalidov Save. Cilj potovanja: Dolenjske toplice.

Tega dne smo se zbrali pred hotelom Creina, od koder smo se odpeljali na začrtano pot. Zvoki Maksove harmonike in Frenkove kitare so že na začetku zadoneli po avtobusu ter nas razveseljevali na poti proti Dolenjskim toplicam. Tudi vreme je bilo zelo lepo, zato smo lahko pričakovali vse najboljše.

Prvi postanek smo napravili na Muljavi. V Jurčičevi gostilni, ki je tudi rojstna hiša pisatelja Josipa Jurčiča, smo se okrepčali s pravim dolenjskim cvičkom. Gostilna se nam je poleg cvička vtisnila v spomin tudi zaradi zanimvah fresk, ki so spominjale na Jurčičeve čase. Prikazujejo Krjavlja, ko je na straži hudiča na pol preskal.

Z Muljave smo veselo nadaljevali pot. Takoj po prihodu v Dolenjske toplice smo pohiteli v v bazen in na sonce. Kopali smo se vse do kosila, ki je bilo za nas pripravljeno v hotelu Dolenjske toplice v lepo urejeni kmečki sobi. Naš vodja izleta tov. Jakupak nam je za-

Akcija za nakup aparata za zgodnje odkrivanje raka na dojki

Akcija za zbiranje denarja za nakup rentgenskega aparata za zgodnje odkrivanje raka na dojki se nadaljuje. V posameznih občinah na Gorenjskem se je pozivu odzvalo nekaj manj kot polovica delovnih kolektivov. Tako so v Kranju zbrali 47 %, Radovljici 36 %, na Jesenicah 38 %, v Škofji Loki 48 % in Tržiču 62 % predvidene vsote. Sava Kranj je darovala 65.000 ND. Večina kolektivov, ki so denar že prispevali, je upoštevala predlog občinskega sindikalnega sveta, da naj za nakup aparata prispevajo po 50 ND na zaposlenega. Razlika je nastala, ker se skoraj polovica kolektivov še ni odzvala pozivu.

Odbor za nakup aparata je že zbral ponudbe proizvajalcev rentgenskih aparatov. Po predhodnem posvetu s strokovnjaki s področja rakastih obolenj so se odločili za nakup aparata pri firmi Kochsterzel iz Essna v Zahodni Nemčiji. Aparat z nekaj nujne dodatne opreme velja približno 600.000,00 din. K temu je treba prišteti še uvozne stroške. Skupaj s stroški za namestitev bo en aparat veljal približno 1 milijon dinarjev.

Pri odboru so se tudi odločili, da bodo kupili dva aparata, in sicer bo eden na Jesenicah in eden v Kranju. Hitrost urejanja obeh ambulant pa je odvisna od nadaljnjega dotoka denarja.

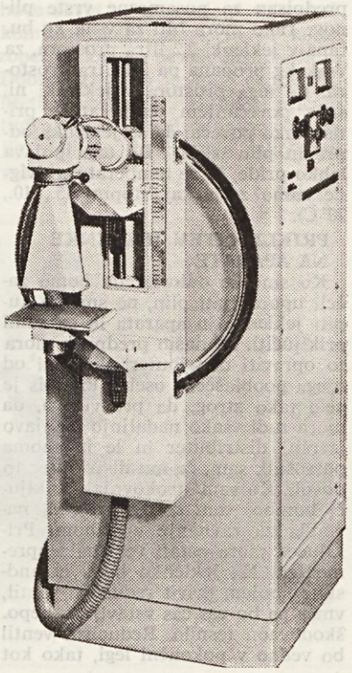

Tekoči plin v gospodinjstvu

Uporaba tekočega plina v gospodinjstvu se vedno bolj širi. Ni dvoma, da je plin v gospodinjstvu velika pridobitev, in da ga bomo še dolgo in še več uporabljali. Posebno zaradi svoje cenenosti in praktičnosti bo vedno bolj izpodrival druge vrste energije. Ker pa pomeni tekoči plin novost za večino gospodinjstev, premalo poznamo njegove nevarnosti. Prav zato se pogosto dogajajo nesreče, ki povzročajo veliko materialno škodo in poškodbe ljudi. Namen tega sestavka je opozoriti naše delavce na osnovne nevarnosti in ravnanje s tekočim plinom.

LASTNOSTI:

Tekoči plin butan je zmes različnih plinov: butana, propana, iso-butana itd. Tekoči plin za gospodinjstvo ni strupen, kar velja za mestni plin. Je težji od zraka in se zato pri uhajanju zadržuje pri tleh. Plin nima izrazitega vonja, zato mu dodajo sredstvo za odišavljenje, da bi ga v primeru uhajanja zaznali. V zmesi z zrakom je eksploziven že pri majhnih koncentracijah: približno eksplozijsko območje je med 2 % in 9 %.

Na trg prihaja v posodah, ki jim največkrat pravimo jeklenke. Te so različne velikosti: od zelo majhnih, ki jih uporabljamo navadno v turistične namene pa do jeklenk, ki tehtajo 15 kg. Večjih jeklenk v gospodinjstvu ne smemo uporabljati. V jeklenkah je plin v tekoči obliki, ki pri odvzemu polagoma izhlapeva v plin in tako prihaja do aparata (kuhalnik, štedilnik, bojler itd.). Pri spreminjanju tekočine v plin pa se porablja toplotna energija. To energijo dobiva plin prek sten jeklenke ali pa jo odvzema sam sebi, zato se ohlaja. Če bi bil odvzem prevelik, bi se temperatura plina znižala, parni tlak plinske faze bi tako padel, da bi prenehal dotekati do aparata. To bi pomenilo veliko nevarnost, če ne bi takoj zaprli ventilov. Do tega pojava pri normalne obratovanju v gospodinjtsvu ne prihaja, pač pa pri veliki industrijski porabi.

Tekočine se z naraščanjem temperature širijo, zato moramo pri polnitvi jeklenk pustiti dovolj prostega prostora. Ta prostor je celo predpisan za posamezne vrste plinov. Tako mora biti za vsak kg butana v jeklenki 2,2 litra prostora, za vsak kg propana pa 2,4 litra prostora. Če tega prostora v jeklenki ni, se s povečanjem temperature pritisk tako poveča, da se jeklenka odpre in plin izlije. Do tega pojava lahko pride, če se temperatura dvigne samo za nekaj stopinj (5., 10., 20° C).

PRIKLJUČITEV JEKLENKE NA APARATE

Ko smo se odločili, da bomo začeli uporabljati plin, ne smemo kupiti jeklenke in aparata in ga sami priključiti. Po naših predpisih mora to opraviti distributer plina ali od njega pooblaščena oseba. Predpis je celo tako strog, da predvideva, da mora tudi vsako nadaljnjo menjavo izvršiti distributer in le izjemoma potrošnik sam, če mu distributer to dovoli. Ko vam strokovnjak priključi bombo, vam da hkrati tudi navodila za ravnanje s plinom. Priključek mora ostati ves čas nespremenjen. Na jeklenko bo s holandskim spojem privit reducirni ventil, vmes pa bo ves čas vstavljeno nepoškodovaon tesnilo. Reducirni ventil bo vedno v pokončni legi, tako kot zahteva proizvajalec ventilov. Na drugem koncu reducirnega ventila bo na nastavek priterjena gumijasta cev s predpisano objemko. V nobenem primeru ne smemo uporabiti žice, saj pri navijanju žice ne moremo kontrolirati sile previjanja, zato se gumijasta cev pogosto pretrga in plin uhaja! Cev sme biti dolga največ 1 m. Če tega ni možno izvesti, bomo morali z dovoljenjem in pod nadzorstvom distributerja urediti fiksno instalacijo. Cev bo na koncu pritrjena na gorilnik. Jeklenka mora biti odaljena vsaj 1 m od aparata, ki ga oskrbuje in 2 m od drugih toplotnih virov. Če uporabimo zanesljive zaslone je lahko razdalja tudi manjša. Praviloma smemo postaviti jeklenko v pomožne prostore, kjer ne bivamo, v kuhinjo ali kopalnico. Nikakor pa ne smemo imeti jeklenke v spalnici, kleti ali na stopnišču. Prav tako ne smemo uporabljati dveh jeklenk, tako da bi jih vzporedno vezali! V tem primeru bo prišlo do hujše nesreče. Rekli smo že, da tekoči plin za gospodinjstvo nima stalne sestave. Recimo, da je v eni jeklenki 70 % butana in 30 % propana. V drugi jeklenki pa naj bo razmerje obratno. Če povežemo ti dve jeklenki, bo plin iz druge jeklenke stekel v prvo jeklenko in jo popolnoma napolnil. Sedaj je potrebno samo še to, da se zviša temperatura samo za nekaj stopinj in plin bo eksplodiral. Ta primer nam pove, da ne smemo na plinski instalaciji spreminjati ničesar, če se nam bo zdelo še tako enostavno in razumljivo. Verjemite, da velja pri tem toliko naravnih zakonov, da včasih presenetijo celo strokovnjaka.

Po vsaki uporabi plina moramo zapreti vse ventile. Ves čas moramo kontrolirati plamen, saj zaradi različnih vzrokov plamen lahko ugasne; recimo, da prekipi voda iz lonca in plin bo neovirano uhajal v prostor. Če plin že uhaja, spoznamo to po vonju, moramo prostor prezračiti, pri tem pa ne smemo prižigati luči, kaditi in podobno. Nato pogledamo, če so ventili zaprti ali če uhaja plin na kakem drugem mestu. Mesto, kjer plin uhaja, ne smemo preizkušati z vžigalico, ampak z milnico. Pogosto bomo ugotovili, da je tesnilo pod holandskim spojem poškodovano ali ga sploh ni; da so gumijaste cevi preperele, da smo pozabili zapreti ventile itd. Redko bo puščala jeklenka ali ventil na jeklenki. Skoraj vse nesreče zakrivijo potrošniki sami.

Kadar želite prižgati plinski gorilnik, ravnajte samo takole:

1. odprite ventil na jeklenki,
2. pred ustjem gorilnika prižgite vžigalico in šele nato
3. odprite ventil gorilnika.

Kadar pa želite gorilnik ugasniti:

1. zaprite najprej ventil na jeklenki in šele potem, ko plamen na gorilniku ugasne,
2. zaprite ventil na gorilniku.

Za ogrevanje prostorov uporabljamo tudi plinske peči. Če so izdelane tako, da nimajo dimnega priključka, so kadar gorijo v zaprtem prostoru, življenjsko nevarne. Plamen pobira pri zgorevanju iz zraka kisik, zato je izgorevanje v prostoru nepopolno. Pri tem nastaja ogljikov monoksid, ki je v določeni koncentraciji življenjsko nevaren. Ker je bilo takih primerov že več, moramo biti zelo previdni. V prostoru mora biti vedno dovolj svežega zraka, kajti le tako se bomo izognili opisani nevarnosti.

Plinske jeklenke, ki jih uporabljamo v gospodinjstvu, smemo hraniti le v prostorih, ki so varni pred ognjem.

Na koncu pa še tole: če vas vsako leto ne obišče strokovnjak, ga pokličite! Po naših predpisih so dolžni vsako leto pregledati stanje pri vseh uporabnikih plina.

Štefan Luštrek

Sodobna gasilska oprema pomeni ščito gasilcev in učinkovito gašenj požarov

Gospodarjenje...

(Nadaljevanje z 9. strani)

večjo produktivnostjo in ekonomičnostjo.

— Vsi vodje stroškovih mest naj povečajo kontrolo materialnih stroškov, kateri naj se gibljejo v okviru začrtanih količin letnega plana.

— Izdelati analizo rentabilnosti proizvodnje nekaterih kritičnih izdelkov, ki imajo slabo pokritje, in izdelkov, ki imajo oziroma morajo na osnovi teh pokazateljev preusmeriti tovrstno proizvodnjo s ciljem:

— doseči boljši poslovni uspeh in večjo akumulacijo ter

— sprostiti delovno silo za novo proizvodnjo po SR planu.

— Zagotoviti kontrolo evidence dela prevzema surovin, primopredajo gotovih izdelkov in točno evidenco odpadka, da se prepreči napačne obračune OD, odtujitev materiala in gotovih izdelkov ter zmanjša procent tehnoloških odpadkov.

Struktura celotnega dohodka po STOZD oz. TOZD I-VI 1976, doseženega na osnovi obračuna po plačani realizaciji

v 000 din

STOZD oz. TOZD	celotni dohodek	porabljena sredstva	dosežen dohodek	pogodbene in zakon. obvez.	osebni dohodki	izpad dohdka	neplačana realizacija	izpad dohodka na osnovi obračuna po fak. realizaciji	amortizacija nad predpisano stopnjo
1	2	3	4 = 2 — 3	5	6	7 = 4 — (5 + 6)	8	9 = 7 — 8	10
TAP	395.245	363.713	31.532	22.924	38.990	— 30.382	30.131	— 251	7.011
TT	230.754	236.912	— 6.158	13.536	50.290	— 69.984	36.750	— 38.234	17.864
UU	80.440	81.639	— 1.199	7.409	6.691	— 15.299	5.683	— 9.616	986
KET	82.343	63.032	19.311	9.976	18.555	— 9.220	3.231	— 5.989	3.345
POS	169.181	166.397	2.784	3.206	6.644	— 7.066	12.123	+ 5.057	376
IC	2.605	231	2.374	115	1.446	+ 813	210	+ 1.023	3
OSS	58.017	27.685	30.332	6.070	24.817	— 555	2.261	+ 1.706	862
KTM-Protektor	40.024	34.596	5.428	1.609	10.928	— 7.109	5.840	— 1.269	685
TOTRA	58.991	48.999	9.992	2.679	10.725	— 3.412	9.568	+ 6.156	752
RUMA	30.733	21.549	9.184	1.782	11.659	— 4.257	1.316	— 2.941	—
VULKAN	135.684	110.672	25.012	4.713	25.823	— 5.524	8.377	+ 2.853	3.374

Kot smo že uvodoma omenili je celotni dohodek (kolona 2) ugotovljen na osnovi plačane realizacije. Zaradi realne analize izpadlega dohodka pa je v koloni 8 (tehnična izguba) izkazana neplačana realizacija, oziroma je nato v koloni 9 izkazan izpad dohodka (poslovna izguba) na osnovi obračuna po fakturirani realizaciji. Kakor je razvidno iz gornje tabele so posamezne skupnosti tozd oz. tozd-i tudi po obračunu na osnovi fakturirane realizacije dosegli izredno neugodne poslovne rezultate. Vzroke za takšen izpad dohodka smo omenili že uvodoma in sicer: nižja količinska realizacija, nižje prodajne cene izdelkov kot v prvem polletju 1975, nujen izvoz, povečanje amortizacije zaradi revalorizacije osnovnih sredstev, ter porast cen surovin, energije in ostalih materialnih stroškov.

Samski dom in njegova okolica, ki jo urejajo sami

Dom naših samcev

Obiskali smo jih, povedali so nam

Leta 1973 je bil na Trati pri Škofji Loki zgrajen nov, moram reči, sodoben in lepo urejen dom za samce. V tem domu je tudi naša delovna organizacija dobila možnost odkupa določenega števila kapacitet. Zmogljivost osemnadstropnega samskega doma je 160 ležišč v dvo in troposteljnih sobah. Sava pa ima na razpolago štirideset ležišč, ki so od vsega začetka dobro zasedena. V želji, da dom, njegovo okolico in stanovalce pobliže spoznamo, smo se odločili, da pripravimo krajši zapis.

Miro Dobravc

Sprejel nas je hišnik samskega doma, ki ima v pritličju urejeno družinsko stanovanje, v katerega je vložil veliko svoje domiselnosti in seveda dela. Naš pogovor pa je potekal takole:

Miro Dobravc

hišnik samskega doma na Trati

»Z domom, ki je bil izročen svojemu namenu pred tremi leti, smo vsaj delu zaposlenih v delovnih organizacijah Škofje Loke in Kranja omogočili prijeten življenjski prostor. Res je, da je bilo v začetku nekaj težav, predvsem z ozirom na sredino, v kateri dom stoji. Sosedje so se namreč bali, da bo z domom in njegovimi stanovalci prišlo še kup nevšečnosti, razgrajanja, kaljenja nočnega miru itd. Njihova bojazen je bila neosnovana in ne spominjam se, da bi stanovalci doma napravili kakšen večji izgred. V našem domu vlada red, hišnega urnika ne krši nihče, ki hoče ostati v domu. Do posameznikov, ki hišnega reda ne spoštujejo, smo strogi. Takoj v začetku smo nekatere morali tudi izključiti iz naše skupnosti. Tako lahko mirno rečem, da težav ni, dom je dobil svojo kvalitetno vrednost. V njem so ljudje iz vseh koncev naše države od Jesenic do Djevdjelije. Bratstvo in enotnost se v našem domu krepi kot malokje.

Omeniti mora še nekatere težave v prvem letu, ko so bili zelo pogosti pojavi fluktuacije tako v delovnih organizacijah, kot v domu. Danes je teh primerov dosti manj.

V domu poznamo tudi samoupravljanje, v samskem svetu so stalni člani tudi prebivalci doma, ki aktivno sodelujejo in soodločajo pri kreiranju domske samouprave, hišnega reda, cen itd. Imamo tudi nekaj oblik organiziranega družbenega življenja v domu, predvsem na športnem področju, medtem ko kulturnega življenja primanjkuje. Živahno je predvsem nogometno udejstvovanje in šahiranje.«

Ob zaključku razgovora nam je tov. Dobravc povedal še: »Nočnina ni pretirana in se z njo strinjajo tudi stanovalci doma. V dvoposteljni sobi je nočnina 21,30 din v troposteljni pa 19,25. Stanovalec pa mora mesečno plačati okoli 400 din, ker del stroškov krije tudi delovna organizacija zaposlenega.«

Ker nas je zanimalo tudi, kako žive Savčani v tem domu, smo se s hišnikom, ki pozna vse stanovalce po priimku in imenu, za vsakega ve tudi, v kateri sobi prebiva, odpravili poiskat kakšnega Savčana. Spotoma smo si ogledali tudi opremljenost sob. Res so prijetno urejene in vzdrževane. V sobah je prepovedano kuhati, pa tudi obiski, razen ožjega sorodstva so prepovedani.

V prvem nadstropju smo naleteli na prvega Savčana.

JOŽE KRAŠEVEC je že tri leta v samskem domu. Povedal nam je naslednje: »V Savi sem zaposlen v tozdu UU v sortirnici. V samskem domu sem že tri leta in sem z vsem zelo zadovoljen. V domu vlada red in mir, ker se vsi pridržujemo hišnega reda. Nekateri posamezniki se sicer ne morejo prilagoditi in ne vzdržijo dolgo. Starina je z ozirom na prispevek Save kar sprejemljiva. Sicer pa nimam nobenih pripomb. V prostem času zelo veliko berem, rešujem križanke in od časa do časa zaigram partijo šaha. Zadovoljen sem tudi s svojim delom v Savi, s sodelavci se razumem.«

Na vprašanje, če kaj pogreša, pa nam je zagotovil, da prav ničesar, povedal pa je še to, da ob prostih sobotah odjadra domov na Dolenjsko, kjer med prijetnimi griči, posejanimi z vinsko trto preživi konec tedna. Doma je iz Rake pri Krškem, ki slovi po pristnem cvičku in pridnih delavnih ljudeh.

Božidar Vuković

BOŽIDAR VUKOVIĆ — doma iz Bijelega polja pri Titogradu je v Savi že dve leti, v samskem domu pa šele nekaj mesecev. Prej je stanoval privatno v slabih pogojih, zato je z novim domom in življenjem v njem zadovoljen. Tudi stanarina ni tako visoka, da ne bi mogel shajati.

Tudi domski red ga ne moti. Pravi, če ne bi bilo reda in discipline, tudi miru ne bi bilo. Veliko jih dela v troizmenskem delu, zato potrebujejo tudi več miru. Tudi Božidar dela v tretji izmeni in ve kako je, če nimaš miru in se ne moreš odpočiti.

Koliko časa bo še ostal v domu ne ve. Nekaj časa bo ostal samski, saj kot pravi, mu je šele 25 let.

»V Savi delam pri vulkanizaciji v skupnosti tozd TAP, z delom in odnosi s sodelavci sem zadovoljen.«

Toliko za danes o samskem domu v Škofji Loki, o njegovem oskrbniku in o dveh izmed stanovalcev. Prepričan sem, da bi lahko zapisali še marsikaj, predvsem vse dobro, ker dobro tudi v resnici je. Vendar pa naj ob zaključku poudarim še to. Kolektiv, ki v domu je, pozna svoje delo, njihove skrbi so namenjene uporabnikom samskega doma in tu lahko zopet ponovimo besede hišnika Mira Dobrovca, »dom je dobil svojo kvalitetno vrednost«. O tem pričajo tudi izjave njihovih stanovalcev. Mi jim želimo, da bi bilo tako tudi v bodoče.

L. Mraz

Jože Kraševec

Zopet v Franciji

Konec julija je naša folklorna skupina v svoj zemljevid gostovanj začrtala novo točko. Takrat smo bili že petič v Franciji, po kateri smo odplesali vsaj četrtino vseh svojih nastopov. Mnogo smo prepotovali, veliko videli, spoznali nove kraje in ljudi, na koncu pa utrujeni spoznali, da je najlepše — doma. Na pot smo šli znamenom, da v okviru svojih možnosti najbolje in najlepše predstavimo našo folklorno zakladnico, oziroma drobec le-te, predvsem pa, da predstavimo Jugoslavijo.

Veselo je bilo res, povsod kamor smo prišli

POT

Zvečer, 19. krenemo iz Kranja. Vreme se je nekoliko ohladilo, vendar je v avtobusu kljub temu vroče. Vodstvo poti in turneje ima na vesti Zvone, ki poleg drugega skrbi za plesalce, tamburaše iz Reteč ter oktet iz Britofa pri Kranju. Kot že mnogokrat prej, je za volanom stari znanec Francelj, pomaga pa mu drugi šofer Andrej.

Pot do meje mine v pogovorih, kdo je pozabil potno listino in franke. Carinske formalnosti so hitro opravljene in že smo v Italiji. Noč je menda za spanje in kmalu smo vsi zaposleni z iskanjem najudobnejšega položaja, za spanje, vendar sedež je pač sedež in tu ni pomoči. Najbolj iznajdljivi imajo s seboj spalne vreče in kmalu je sredina avtobusa neprehodno področje in spominja na bojno polje.

Pot nas pelje čez Padsko nižino proti Genovi. Ustavimo se le toliko, da se malo razgibamo. Noč mine brez vznemirjenj. V Genovi nas pozdravita zarja in morje. Fotografski aparati »šklocajo«, saj so prizori prečudoviti. Kmalu pa popestrijo vožnjo predori. Zdi se, da so na kupu predori iz vse Italije, saj jim ni nikjer konca. Reši nas francoska meja, kamor prispemo sredi dopoldneva. Pot je pravi užitek, kajti peljemo se ob obali in odkrivamo mondena mesta, kot Monte Carlo in Cannes. Povsod razkošni hoteli in vile, bližč; vendar pa lahko opaziš tudi delavce z lopato in krampom — tudi Azurna obala ne more biti brez njih!

Ustavimo se v Nici; preizkusiti je treba, če je tudi francosko morje mokro. Oktetovci so kar iz vode povedali turistom na plaži, da »ni lepših fantov, kot so furmani!« Sredi popoldneva smo bili lepo osveženi (zunaj in znotraj!), tako da smo v prijetni vročini nadaljevali pot proti pobratenemu mestu La Ciotat. Prispemo zvečer ob šestih in kmalu smo nekateri v vodi, drugi pa pri nakupih razglednic in spominkov. Zopet je noč in mi na poti. Noč nam mine med vožnjo in krajšimi postanki. V sredo zjutraj se nam končno prikaže mestece Le Poy, kamor smo namenjeni. Ustavimo se, da si nekoliko uredimo obleko in tudi prve vtise o mestu našega bivanja. Zgodaj je in nekateri med nami (predvsem slabo oblečeni) doživljajo presnečenje. Nasedli so govorical o vročini v Franciji, tukaj pa so nas pričakali nizki oblaki in marsikdo skozi zobe mrmra pesmico »Mrzel veter tebe žene...« Kakorkoli že, kmalu se peljemo skozi mesto in si ustvarjamo prve vtise. Ustavimo se pred turističnim uradom, počakamo okroglo urico in dobimo vodiča. Tu pa stopi v veljavo naša Grozdana, ki bo skrbela za to, da nas Francozi ne prodajo. Vodič Charles oz. Čarli nas odvede do našega bivališča in veselo presenečeni odkrijemo, da je to bivši samostan. Namestimo se po sobah po dva, izjemoma po enajst in že nas Čarli pelje na ogled mesta. Nekateri uspejo menjati dinarje v franke, stari »Francozi« pa si privoščijo pastis. Pred kosilom ugotovimo sporazumno z organizatorjem, da so nas pričakovali šele naslednji dan in je zato problem okoli našega kosila, ki ga po maratonskem čakanju le dobimo. Po kosilu zvemo, da smo ta dan prosti, kar vsi prenesemo stoično mirno.

Popoldan korenito izkoristimo, saj nam je vsem jasno, da je to edino prosto popoldne. Razkropimo se po mestu na lov za spominki in menjalnicami, nekateri pa si privoščijo razkošje po dveh nočeh v avtobusu in gredo spat v posteljo. Ugotovimo tudi, da v našem samostanu ni kopalnic, tako da odpade potrata časa za tuširanje; kljub temu pa okoli polnoči večina sladko spi in sanja o zimskem bazenu.

FESTIVAL

Festival, katerega se je udeležila naša skupina, je tradicionalen in se je letos odvijal pod naslovom »XII. festival Folklorique du Velay«. To je bil torej že dvanajsti festival po vrsti, udeležujejo pa se ga folklorne skupine iz cele Evrope, pa tudi izven nje. Le Puy, mesto našega bivanja, je upravno središče tega področja in center festivala, festival pa se odvija predvsem v mestih Le Monastier, Yssingeaux ter Ste-Sigolene. Vsa ta mesta so manjša od Kranja, z izjemo Le Puy, ki šteje cca 40 tisoč prebivalcve. Mesto našega bivanja je zelo staro (kot vsa francoska mesta), ima pa predvsem turistični značaj. To se vidi predvsem po trgovinah, ki jih je zelo veliko, vse pa so dobesedno nabite s spominki. Le Puy je znan po svojih cerkvah in treh velikih skalah, na katerih stojijo te cerkve. Najzanimivejši pa so kipi svetnikov, ki stojijo na skalah in so zaradi izredne velikosti daleč vidni. Okolica mesta je polna starih gradičev in dvorcev, tako da lahko na vsakem koraku odkriješ starinsko zgradbo. Podobna, kot Le Puy, so tudi ostala tri mesta, kjer smo nastopali.

Poleg naše skupine je letos na festivalu nastopilo več skupin: folklorna skupina iz Izmira iz Turčije, skupina »Kapos« iz Dombavara na Madžarskem, folklorna skupina delavcev iz Guadalupe, ki nastopajo po imenom »France-Caraïbes«, skupina »American Heritage Dancers« iz Amerike ter domača skupina »Le Velay« iz Yssingeauxa.

Vsaka skupina je nastopala v drugem mestu, nikoli po tri skupaj. Naša skupina je imela dva nastopa skupaj z domačo skupino in enega s turško skupino. Sicer pa je najbolje, da začnem s petkom, ko se je za nas začel pravi »delavnik«.

Po zajtrku je odšla cela skupina na sprejem k županu. Tu smo bili skupaj s Turki in Američani. Bilo je obilo govorance, pozdravljanja in poklonov. Ob tej priliki smo tudi izvedeli, da je Kranj po francosko Kronž in tega smo bili vsi veseli. Sprejem se je precj zavlekel, saj smo se imeli z Turki in Američani veliko pomeniti, predvsem pa so bile aktualne značke. Ameriško značko je dobil marsikdo, za turške pa bi lahko rekel, da so bile bolj NLP (neznani leteči predmeti)!

Po izdatnem posilu (vsaj za nekatere) smo imeli urico, dve prosto, potem pa priprave za nastop. Oder, kjer smo nastopili, je bil postavljen v parku sredi Le Puyja. Začeli smo z nekaj zamude, krivda pa je bila pri garderobi. Bila je takoj za odrom v obliki preprostega zastora, tako da je pihalo z vseh koncev. Gledalcev ni bilo veliko, saj je bilo precej hladno, vendar pa smo jih med nastopom uspeli ogreti. Nastopili smo z prekmurjem, baranjo, glamočem, gorenjskimi plesi in bunjevčkimi plesi ter rezijskimi plesi, svoje pa so dodali še oktetovci, Stane in sevda tamburaši. Gledalci so se od točke do točke bolj ogrevali, na koncu smo morali bunjevačke celo ponoviti. Vodiča Čarlija, ki je sicer profesor baleta, je najbolj navdušil glamoč, tako, da se ga je hoter kar naučiti. Kot je znano, Slovenca najdeš vsepovsod. Tudi tukaj se je našel naš rojak, Dolenjec, kateremu so bili najbolj všeč pevci, tako, da jih je povabil na kozarček, ostali pa smo se dobre volje, da nam je prvi nastop tako lepo uspel, odpravili spat, nabirati novih moči za drugi dan. Vendar pa so bili nekateri tako utrujeni, da jim je uspelo zaspati šele proti jutru.

Naslednij dan smo doživeli tuš, in sicer pravi tuš v neki šoli blizu našega bivališča. Po kopanju smo za nekaj kg lažji z avtobusom odšli na ogled mesta in bližnje okolice, kar je trajalo do kosila. Po kosilu smo si privoščili nekaj nakupov, nato pa odhod v mesto Yssingeaux. Pred večerjo smo opravili parado po mestu, saj Francozi ne bi bili Francozi, če ne bi bilo parade. Večerjali smo skupaj z domačo skupino v domu upokojencev, potem pa nastop. Bil je na prostem, zbralo pa se je okoli 300 morda tudi več gledalcev. Prostor za občinstvo je bil popolnoma nabit. Doživeli smo izredno topel sprejem, publika je bila zelo hvaležna. Nastop smo začeli z gorenjskimi delovnimi plesi, nadaljevali so tamburaši in oktet, zatem glamoč in zopet oktet ter tamburaši, na koncu pa bunjevački plesi, ki smo jih morali ponavljati. Krona nastopa pa je bil skupen nastop z domačo skupino, ko smo pomešali pare in kot za šalo odplesali njihov ples. Publika je bila navdušena in aplavzu ni bilo konca. Nastopu je prisostvoval gospod Longo, poblaščen za angažiranje tujih skupin, in nam za nastop izrekle vse priznanje.

V nedeljo, 25. 7. smo takoj po zajtrku odšli v Yssingeaux, kjer je bila parada vseh nastopajočih skupin, zatem pa skupno kosilo. To je bilo enkratno doživetje! Velika dvorana, večja kot Kino Center, polna mladih. Nekateri so bili v nošah; pomešani so bili Turki in Francozi, pa naši s plesalci iz Guadalupe, pravi Babilon. Razpoloženje je bilo čudovito, vendar je nas priganjal čas, saj smo imeli popoldan supaj s Turki in skupino iz Guadalupe nastop v Ste Sigolene, in sicer ob 15.30. Odplesali smo gorenjske svatbene plese in glamoč, po trikrat pa so se izkazali tamburaši in oktet. Takoj po nastopu pa v avtobus in v Le Monastier, kjer smo imeli nastop z domačo skupino ob 21. uri. To je bil naš zadnji nastop na tem festivalu in morda tudi najboljši. Čeprav smo bili pošteno utrujeni od neprestane vožnje in nastopanja, smo iztisnili vse iz sebe, rekoč: zadnjič! Nastopili smo z gorenjskimi delovnimi plesi, pri katerih je občinstvo začelo po taktu ploskati. Oktet je zapel, kako je »Kadar jaz na planino grem« in »Moje pesmi«,

(Nadaljevanje na 17. strani)

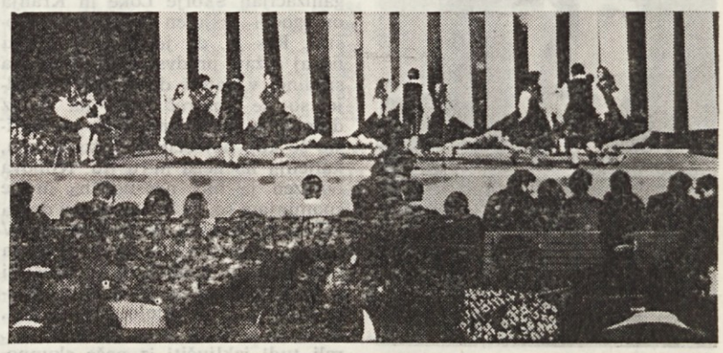

Največ navdušenja pa smo poželi na vsakem nastopu

Vpliv dolžine delovnega časa na storilnost

Na splošno bi lahko rekli, da vse, kar neugodno deluje na človeški organizem in osebnost delavca, povzroča tudi pojavljanje utrujenosti. Faktorji, ki povzročajo utrujenost, so različni: slabi delovni pogoji, neugodno delovno mesto, dolgotrajno in intenzivno delo, pomanjkanje sposbonosti, slabe delovne metode, slaba prehrana in bolezni, težave v privatnem življenju, slaba motiviranost za delo, slabi medsebojni odnosi v delovnem kolektivu.

Vpliv večina faktorjev, ki povzročajo utrujenost, lahko ublažimo oziroma odklonimo s tem, da prilagodimo delo delavcu in obratno.

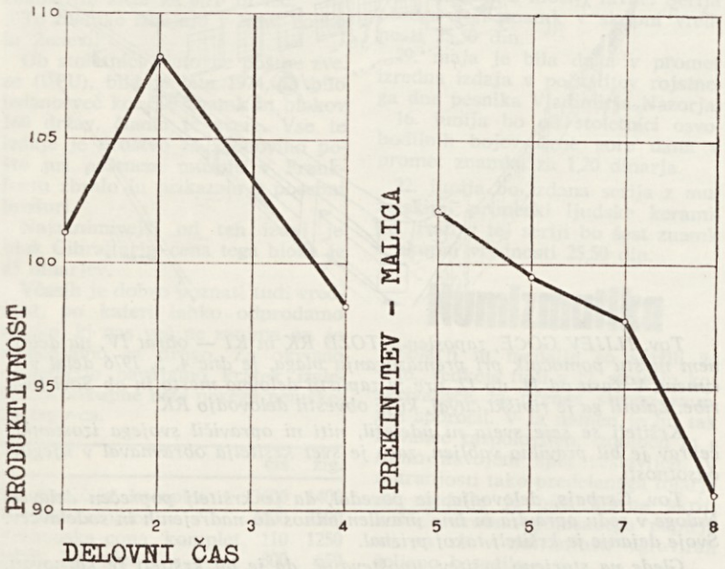

Posebno vprašanje pa je, kakšen je odnos med dolžino delovnega časa in utrujenostjo, oziroma odnos med dolžino delovnega časa in delovnim učinkom.

Krivulje dela, ki prikazujejo odnos med edlovnim učinkom in dolžino delovnega časa, so pri različnih delih različne. Pri večini aktivnosti delovni učinek v začetku raste do nekega maksimuma, na katerem se nekaj časa zadržuje, nato pa, če je trajanje dela daljše in obremenitev dovolj velika, se delovni učinek najprej počasi in nato vse hitreje zmanjšuje.

Kot primer krivulje dela so prikazani poprečni rezultati o spreminjanju delovnega učinka pri 8-urnem težkem fizičnem delu.

Kot je iz slike razvidno, relativni delovni učinek raste v prvi uri dela, tako da v drugi uri doseže maksimum, nato začne počasi padati vse do četrte ure dela. Po polurnem odmoru je delovni učinek malo večji, kot pred prekinitvijo, vendar še naprej pada. Posebno velik padec učinka je opaziti v zadnij (osmi) uri dela.

Seveda je krivulja dela za vsako konkretno delo različna in je predvsem odvisna od naslednjih faktorjev: vrste dela, dolžine delovnega časa, osebnosti delavca, motiviranosti itd.

V privatnem življenju in pri poklicnem delu, ko je nujno potrebno povečati delovni učinek, se da to doseči najenostavnejše s podaljšanjem delovnega časa. Tako na primer dela študent, ki se vedno več uči, čimbolj se bliža rok izpita. Tako postopajo na primer države, ko je treba v času vojne dvigniti proizvodnjo na maksimum.

Vendar ta domneva, da se v podaljšanem času lahko več naredi, velja le do neke mere. Na delovni učinek — razen trajanje dela — delujejo tudi mnogi faktorji in nekateri od njih so odvisni ravno od trajanja dela, tako se v nekaterih primerih pozitivna zveza (vpliv) med časom trajanja dela in delovnim učinkom lahko tudi spremeni.

Obsežne raziskave o tem, kako deluje dolžina delovnega dne na storilnost, so bile izvedene prvič v angleški tovarni municije v času prve svetovne vojne. V času dveh let se je spreminjalo število delovnih ur na teden v zelo širokih mejah. Pri tem je bilo ugotovljeno, da je vsako skrajšanje delovnega dne zmanjšalo število poklicnih nezgod pri delu (izračunano na delovno uro), da se je zmanjšala količina odpadnega materiala, da se je znatno zmanjšal odstotek izgub zaradi bolezni, zamujanje na delo, svojevoljnih izostankov itd. V povezavi s temi pozitivnimi vplivi je bila tudi proizvodnja na uro znatno večja. Najbolj revolucionaren pa je bil rezultat teh raziskav, da je bilo to povečanje proizvodnje (računaon na uro) tako veliko, da je bila skupna tedenska proizvodnja večja ob krajšem delovnem dnevu kot ob daljšem.

Za tak vpliv skrajšanega števila ur na delovni učinek je več vzrokov. V prvi vrsti se minimalno število delovnih ur ne pokriva z dejanskim trajanjem dela. Tako se s povečanjem nominalnega števila ur razlika med njimi in dejanskim delovnim časom nesorazmerno povečuje.

Ko je delovni čas dolg, delavci spontano rabijo znatno več časa za pripravo dela in za odmore kot takrat, ko je delovni čas relativno kratek. V nekaterih primerih more zmanjšanje števila nominalnih ur pripeljati do povečanja števila dejanskih delovnih ur.

Tudi če človek v naprej ve, koliko časa ima na razpolago za delo, deluje na tempo dela. Raziskave so pokazale, da je spontana hitrost delavca toliko večja, kolikor je delovni dan krajši. Pogoste prekinitve dela in počasnejši tempo dela, ko je delovni dan dolg, predstavljajo aktivno obrambo delavca proti utrujenosti.

Na osnovi številnih raziskav je na splošno ugotovljeno, da osemurni delovni čas z ustreznimi odmori predstavlja optimalni delovni čas za večino industrijskih in administrativnih del. V nekaterih industrijskih vejah, kjer delo zahteva velik telesni napor, pa bi moral biti čas dela krajši od 8 ur. To dokazuje na eni strani gibanje delovnega učinka med delovnim tednom, na drugi strani pa statistike trajanja delovne dobe delavcev.

Pri večini del delovni učinek raste od ponedljka do srede ali četrtka. V teh dneh je dosežen maksimum, nato se delovni učinek počasi zmanjšuje proti soboti.

Statistike trajanja delovne dobe ravno tako prikazujejo, da je obremenitev delavcev v nekaterih industrijah prevelika. Utrujenost z leti pospešuje obrabo organizma in krajša delovno dobo. Jasno je, da je ta pojav izrabe organizma v najožji povezavi s socialnimi pogoji, v katerih delovni človek živi. Od družbenoekonomskih pogojev ter od motivacije delavcev je ravnotako odvisno, kaj bo v določenih pogojih predstavljalo optimalen delovni čas.

Spremembe v trajanju dela se ne kažejo takoj na delovnem učinku, ampak vedno šele po več dneh ali tudi lahko po več tednih. Številni poskusi so dokazali, da delovni učinek zelo hitro pada pri podaljšanem delovnem času. Zato bo delovni učinek nekaj časa zmanjšan tudi še potem, ko bo delovni čas normalen, če je delo potekalo pred tem v podaljšanem delovnem času. To dejstvo tudi govori proti zagovarjanju nadurnega dela, ki sicer v nekaterih primerih predstavlja izhod iz sile, nikakor pa ne bi smelo postati oblika rednega dela.

(Po Zoranu Bujasu)

Zopet v Franciji

(Nadaljevanje s 16. strani)

za njimi pa smo spet navdušili z glamočem. Potem pa je šel oktet »Na vas« in povedal »O kresu«, pred odmorom pa so tamburaši zaigrali »Kukavico« in »Venček dalmatinskih«. Za konec pa smo prihranili seveda bunjevačke plese, ki smo jih morali zopet ponavljati, čisto na koncu pa zopet skupni ples z domačo skupino, kar je publika, cca 400 ljudi navdušeno sprejela. Po nastopu se nam je gospod Longo na odru osebno zahvalil ter dejal, da smo jih presenetili z lepoto in kvaliteto plesov. Utrujeni in zadovoljni smo se odpravili v Le Puy, kjer smo se še urico, dve poveselili.

V ponedeljek je bil dan odhoda domov. Spanje smo malce potegnili, vendar smo bili ob 10. uri že v mestu. Treba je bilo nakupit nekaj jestvin za pot, poiskati še kakšen spominek, v glavnem »postrgati« je bilo treba še zadnje franke po žepih. Še zadnji pastis in že hitimo mimo St. Etiena in Lyona proti meji. Ustavimo se še, da pomalicamo, fantje pa so odigrali napeto tekmo med poročenimi in »ledig«. V splošno presenečenje so tekmo dobili poročeni — menda zaradi boljše kondicije! Pot nadaljujemo po dolini Chamonixa, naprej skozi predor pod Mt.Blanc in vse dalje čez Italijo proti domu. V torek proti večeru smo srečno prispeli v Kranj oz. Kronž.

Kaj naj na koncu rečem o turneji in nastopih? Nisem strokovnjak, ampak samo plesalec. Če sodim po odzivu občinstva, je turneja uspela, da bolje ni mogla. Morda bi lahko za ilustracijo navedel, da smo od vodstva vseh skupin, razen ameriške, bili povabljei v njihovo domovino: Madžari vabijo na svoj festival po izbiri, gospod Longo vabi za 14 dni naslednje leto itd. Smatram, da je za skupino to uspeh. Na koncu bi še dodal, da smo vsi, ki smo bili na turneji, dosegli namen, s katerim smo šli na turnejo: čimbolje predstaviti našo folkloro, predvsem pa Slovenijo in Jugoslavijo!

Dore Pušnik

Delovna žena v naši družbi

Ekonomsko delovna prisotnost ženske v družbi je šele prvi objektivni in za žensko subjektivni pogoj, da se družbeno angažira, da je priznana kot »politično bitje«. Potrebno bo še veliko organizirane, nekampanjske družbene akcije, da bodo nastale razmere, ki bodo objektivno in subjektivno postavljale žensko za enakopraven družbeni subjekt. To pa seveda zahteva spreminjanje obojih, moških in žensk, spreminjanje njihove družbene zavesti. Zato zahteva rešitev položaja žensk v naši družbi vsestransko poglobljeno in celostno družbeno angažiranost, posebej pri vzgoji nove generacije, ki stopa relativno neobremenjena v nove družbenopolitične razmere in bo šele izbojevala borbo za novo vlogo žensk in moških, ki je nova družbenopolitična in ekonomska vloga človeka sploh.

Položaj žensk in moških je torej treba korenito spremeniti — spremembe pa so mogoče samo v gibanju naprej, ko se hkrati z življenjem ljudi mora spremeniti tudi njihova miselnost, zavest.

Gradnja nove hale v »Totri« v končni fazi

Po daljšem presledku zopet priobčujemo nekaj novic o poteku gradnje nove proizvodne hale v Totri. Lahko rečemo, da je gradnja v končni fazi. Gradbeni odri izginjajo in kaže se pravi videz tega lepega objekta.

Trenutno imajo glavno besedo pleskarji in steklarji.

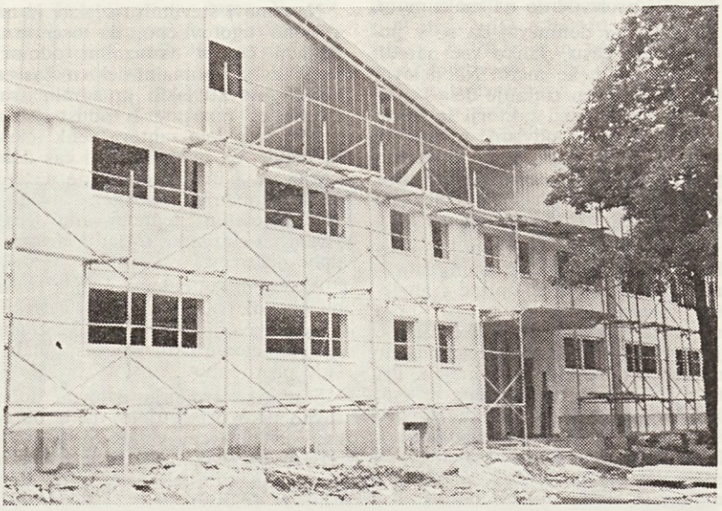

Res je, da smo najprej predvidevali, da bo po kolektivnem dopustu proizvodnja že stekla v novih prostorih. Ker pa se pri vsaki stvari malo zatakne, dnevi in tedni pa tako hitro minevajo, se moramo pač sprijazniti z zamudo. Končni rok za preselitev v nove prostore in s tem seveda tudi za dokončanje vseh del je 29. 11. 1976. Čeprav gradnja ni potekala po predvidenih rokih, moramo priznati, da tudi 18 mesecev ni tako veliko za dograditev takšne proizvodne hale z vsemi obrobnimi deli, ki so bila pri tem potrebna. Zato zamuda ne bo zmanjšala pomena delovne zmage kolektiva.

sp

Dve zapozneli športni novici iz TOTRE

Danes nekoliko pozno objavljamo informaciji o uspehih naših športnikov na tekmovanjih, ki so bila prirejena v počastitev dneva mladosti konec maja.

V počastitev tega praznika in v okviru VI. tedna mladih Moščanov, so bile v občini Moste-Polje tudi športne igre. Naši mladinci so se udeležili tekmovanja v kegljanju v postavi: Kobal, Granda, Lampe. Med 20 nastopajočimi ekipami so zasedli zelo dobro četrto mesto. Tekmovali so s 25/25 lučaji. Naša ekipa je podrla 608 kegljev in je zaostala za zmagovalno ekipo le za 37 kegljev. Povedati moramo še to, da je član naše ekipe, tovariš Granda Janez, med 60 nastopajočimi zasedel drugo mesto.

V počastitev 84. rojstnega dne maršala Tita je bilo dne 21. 5. 1976 na ljubljanskem strelišču ob Dolenjski cesti množično nočno streljanje z vojaško puško. Organizatorju, strelski družini »Rajko Skapin«, se je prijavilo 282 tričlanskih ekip. Iz Totre se je tekmovanja udeležilo kar 8 moštev. Izmed naših moštev se je prva ekipa uvrstila na zelo dobro 82. mesto s štirimi zadetki in 11 krogi. Uspeh je toliko večji, če povemo, da so se pred nami uvrstile v glavnem ekipe strelskih družin, v katerih so bili sami aktivni strelci — tekmovalci. Za ilustracijo, kako težko in zahtevno je nočno streljanje, naj navedemo, da je prvouvrščena ekipa tekmovanja, ki so jo sestavljali tekmovalci strelske družine Olimpija, dosegla 13 zadetkov s 50 krogi.

Ostala totrška moštva so zasedla tale mesta: 121., 144., 161., 171., 224., 232. in 236.

Ps

Obdelava totrških cevi

Zakaj javni opomin?

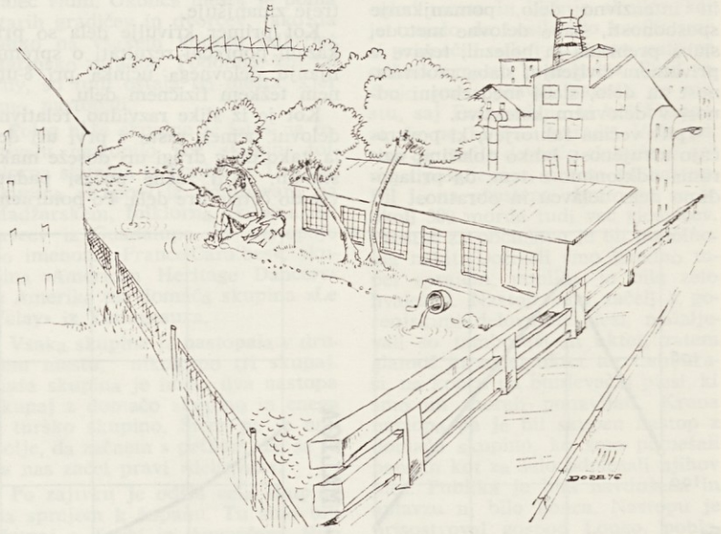

Tov. ILIJEV GOČE, zaposlen v TOZD RK in KI — obrat IV, na delovnem mestu pomočnik pri premazovanju blaga, je dne 4. 5. 1976 delal v I. izmeni. V času od 11. do 12. ure je zapustil delovno mesto in ob Savi lovil ribe. Zalotil ga je ribiški čuvaj, ki je obvestil delovodjo RK.

Kršitelj se seje sveta ni udeležil, niti ni opravičil svojega izostanka, čeprav je bil pravilno vabljen, zato je svet kršitelja obravnaval v njegovi odsotnosti.

Tov. Gerbajs, delovodja, je povedal, da je kršitelj poprečen delavec. Naloge v redu opravlja in ima pravilen odnos do nadrejenih in sodelavcev. Svoje dejanje je kršitelj takoj priznal.

Glede na storjeno kršitev, upoštevajoč, da je bil kršitelj že kaznovan, da se ni udeležil seje sveta, drugače pa je dober delavec, je svet sklenil, da mu izreče ponovni ukrep

JAVNI OPOMIN

Strelsko prvenstvo Totre za leto 1976

Dne 23. 6. 1976 je bilo strelsko prvenstvo »Totre«. Prvenstvo je bilo na strelišču v Titovem domu. Kljub dobri obveščenosti se je prvenstva udeležilo le 17 članov kolektiva, od tega štiri ženske in 13 moških. Škoda, da ni bilo tekmovalcev več, saj je bilo tekmovanje odlično organizirano.

Tekmovalci so se razvrstili takole:

ženske — 1. mesto je osvojila Marinka Pavčič z 99. krogi,

2. mesto si je pristreljala Martina Tušar z 92 krogi,

3. mesto je pripadlo Olgi Kuzmi s 70 krogi.

moški — 1. mesto je pripadlo Antonu Gašperšiču s 146 krogi,

2. mesto Marjanu Pavčiču s 138 krogi,

3. mesto je osvojil Janez Granda s 137 krogi.

Kljub temu, da je bila precejšnja razlika med prvim in zadnje uvrščenim tekmovalcem, so vsi, ki so se tekmovanja udeležili, vzeli prvenstvo nadvse resno in zavzeto. Prvi trije so prejeli medalje,, do šestega mesta pa so prejeli tekmovalci tudi diplome.

Upajmo, da bo prihodnje leto strelsko prvenstvo Totre bolj množično, s čimer bi bili organizatorji poplačani za svoj trud.

Ps

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štirinajstdnevno, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik Lado Mraz, fotografije Janez Jereb. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk in klišeji GP Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72 z dne 27. marca 1973).

Filatelija

Poštna uprava Združenih narodov bo v letu 1976 izdala poleg serije rednih znamk še pet priložnostnih izdaj. Redne znamke so bile dane v promet 9. januarja, in sicer za 3c, 4c, 30c in 50c.

12. marca so bile dane v promet priložnostne znamke — W.F.U.N.A. za 0,90 F, 13c in 26c.

23. aprila je izšla serija — U.N.C.T.A.D. za 1,10F, 13c in 26c.

Od 31. maja je v prometu serija za 0,40F, 1.50F 13c in 26c, ki je posvečena konferenci OZD o ljudskih naseljih.

8.oktobra bodo dane v promet znamke v počastitev 25. obletnice poštne uprave OZN, in sicer v vrednosti po 0,80F, 1,10F, 13c in 26c.

19. novembra bo konferenca OZN o prehrani, v prometu bosta dve znamki in sicer za 0,7F in 13c.

Te znamke izhajajo v New Yorku in Ženevi.

Ob stoletnici svetovne poštne zveze (UPU), bila je leta 1974, je bilo izdano več kot 500 znamk in blokov 160 držav, članic te zveze. Vse te izdaje je društvo za zgodovino pošte pri poštnem muzeju v Frankfurtu zbralo in prikazalo v posebni brošuri.

Najzanimivejši od teh izdaj je blok Gibraltarja, cena tega bloka je 85 dinarjev.

Včasih je dobro poznati tudi vrednost, po kateri lahko odprodamo zbirko, ki nas več ne zanima oz. jo zamenjamo za drugo. Za okvirno orientacijo navajamo kratek izvleček iz odkupne liste nekega nemškega trgovca.

	čis.	žig.
ZR Nemčija, komplet	3600	1400
Berlin, komplet	4000	3500
Francoska cona, komplet	110	1250
DDR, komplet	800	650
Belgija od 1945	2200	900
Finska od 1945	260	130
Francija od 1945	1100	650
Grčija od 1945	110	320
Italija	2400	600
Jugoslavija od 1945	2700	—
Lihtenštajn od 1945	1550	1250
Holandija od 1945	2500	600
Avstrija od 1945	1800	1200
Švica od 1945	1700	1450
Vatikan, komplet	8200	3500

Iz seznama je razvidno, da na cene zelo vpliva kvaliteta znamke (cene čistih in žigosanih znamk).

Od 29. maja do 6. junija je bila odprta mednarodna filatelistična razstava z naslovom INTERPHIL 76, bila je v Filadelphiji. V tem času so bila tudi komercialna srečanja v sejemskih paviljonih.

Prva skandinavska država, ki je začela uporabljati poštne znamke, je bila Danska. Letos bo preteklo 125 let, odkar je bila dana v promet prva znamka (1. aprila 1851. leta). To leto bo obeleženo z veliko filatelistično razstavo z naslovom HAFNIA 76. Hafnia je staro latinsko ime za Kopenhagen. Tam bo tudi razstava, in sicer od 20. do 29. avgusta. Pokroviteljica te prireditve bo danska kraljica Margareta II.

Razstavni prostor bo v tako imenovanem Bella Centru, ki stoji med Kopenhagnom in letališčem Kstrup ter obsega 22.000 m². Center ima najmodernejšo tehnično opremo, vključno z napravami za stimulativno prevajanje v šest svetovnih jezikov. Ima tudi svoj TV sistem v barvah. Obiskovalcem bo na razpolago poleg štirih restavracij in dveh kavarn tudi največja kuhinja v Evropi.

Poštna uprava v Danski je lani že dvakrat izdala priložnostne bloke in s tem pomagala kriti del velikih stroškov. Prvi blok je bil dan v promet 27. februarja, drugi pa 20. novembra 1975. Motivi za te bloke so stare danske znamke, ki so bile v prometu od 1. aprila 1851 do 1875. Nominalna vrednost znamk v bloku je 50, 70, 90 in 130 oerov.

Do konca leta 1864 so bile danske znamke tiskane z mrežico, ki naj bi onemogočila ponarejanje.

Podobne valovite črte ima tudi bolk HAFNIA. Zaradi tiskarske tehnike je bilo delo zelo težko izvedljivo. Blok je tiskan v tehniki globokega tiska v jeklu. Cena bloka je 5 danskih kron.

Ob dnevu mladosti (25. maja) so izšle znamke z motivi favne. Serija obsega šest znamk v skupni vrednosti 25,50 din.

29. maja je bila dana v promet izredna izdaja v počastitev rojstnega dne pesnika Vladimirja Nazorja.

16. junija bo ob stoletnici osvobodilnih bojev Črne gore dana v promet znamka za 1,20 dinarja.

22. junija bo izdana serija z muzejskimi primerki ljudske keramike. Tudi v tej seriji bo šest znamk v skupni vrednosti 25,50 din.

Numizmatika

Tolarji in medalje so služili že v 16., redkeje tudi v 17. stoletju kot skrivališče za prenos strogo zaupnih sporočil. V ta namen je bil tak kovanec razpolovljen, izdolben in s finim navojem spet sestavljen. V notranjosti tako predelanega tolarja ali medalje je bilo možno skriti košček drobno popisanega papirja ali pa so v notranjosti vgravirali željeno besedilo.

Zelo lepe tolarje so izdelovali v Angaburgu že v 18. stoletju in imajo umetniško vrednost.

Medalje na navoj so bile v začetku gravirane, pozneje pa zaradi dolgotrajnega, preciznega in težkega dela z graviranjem poslikane z barvnimi slikami. Taki primerki z lepo ohranjeno sliko so zelo redki. To pa predvsem zato, ker oljna barve na čistem srebru niso tako obstojne. Lepih primerkov takih medalj je malo, zato pa je tudi njihova cena temu primerno visoka.

Pogostejše so medalje, ki so okrašene s slikami, ki so narejene na papirju in nato nalepljene na medaljo. Nekatere slike so narejene na bakru in nato s svilenimi trakovi prilepljene na medaljo. Na teh slikah najdemo najrazličnejše motive, odvisno od mode tistega časa in kraja. Najzanimivejše teme so bile bitke iz raznih vojn in politični motivi. Zelo pogosto prikazujejo motive iz vsakdanjega življenja kot so poroka in krst. Kot političen motiv se zelo pogosto pojavljajo slike, ki prikazujejo izgon protestantov iz Salzburga 1732. leta. Veliko je medalj s slikami vojakov v raznih uniformah. To zadnje je bilo v tistem času še posebno v modi.

Na koncu 18. stoletja postajajo tolarji na navoj že bolj redki. Izdelava teh za potrebe tajnega prenosa sporočil je bila predraga in dolgotrajna. Sporočila so se tedaj dala prenašati tudi na druge, boljše in bolj varne načine, zato izdelava tolarjev in medalj odpada. V devetnajstem stoletju pa še vseeno naletimo na take medalje, na katerih se pojavljajo predvsem slike takratnih znamenitih oseb. Ena takih osebnosti je bil maršal Radecki.

Tolarji in medalje na navoj so numizmatična posebnost, ki označujejo gotovo zgodovinsko obdobje in so v ponos navdušenega zbiralca.

Estonija je leta 1939 izdala kovanec za 1 cent, ki pa je kljub sorazmerno veliki nakladi — pet milijonov — postal zelo redek in v zadnjem času tudi iskan na evropskem numizmatičnem tržišču. Trenutna cena tega kovanca je okrog 400 dinarjev.

Ta kovanec je bil dan v promet 4. 12. 1939. leta. Kot plačilno sredstvo pa se je uporabljal vsega le šest mesecev. Takrat je bil namreč pobran iz obtoka ves estonski denar in uničen v Sovjetski zvezi. Domneva se, da je pa vendarle del denarja ostal v privatnih rokah in se tako ohranil.

Andrej Celestina

Noge

Noge so gotovo eden od najvažnejših delov človeškega telesa. Nekateri jim pravijo tudi spodnje okončine. Ljudje imajo različne noge: dolge, kratke, debele, suhe, lepe, grde, kosmate itd.

Ženske svoje noge kažejo in moški vanje vztrajno zijamo. Moški pa svoje noge skrivamo.

Nekatere noge imajo obliko črk — na primer O ali X. Le zelo malo ljudi ima ravne noge, pa še ti gredo vsi k filmu oz. k Boštjanu Hladniku.

Mar ni prijetno sedeti takole v restavraciji Park in zijati na cesto ter opazovati noge. V enem popoldnevu vidiš prav vse oblike in dolžine nog.

Nekatere noge so zelo veliko vredne. Na primer Oblakove ali Popivodove, od filmskih igralk ali pa za reklamne nogavice Ana!

Žal imajo noge tudi slabo plat: skoraj vse smrdijo! Zato, ker ne rastejo iz trebuha ali prs — temveč iz tistega dela človekovega telesa, kamor pošiljamo zoprne »prijatelje«. To je napaka matere narave, a jo počasi že popravlja: namesto, da bi vzravnano stali, se vse bolj plazimo.

Noge uporabljamo za brcanje žoge, psov in ljudi. Za skoke v daljavo, v višino in za čez plot. Noge uporabljamo zato, da z njimi pritiskamo na plin — včasih pa tudi hodimo z njimi.

Da v službi ne bi nog preveč »matrali«, so si v glavnem vsi omislili stole, klopi — nekateri fotelje, nekateri pa pručke.

Da nog ne bi obrabili npr. do kolen, so si ljudje omislili čevlje, škornje, copate, opanke in drugo šaro. Tam, kjer o obrabi ne vedo dosti, ljudje hodijo kar bosi. Tudi pri nas se zgodi, da kdo hodi bos ali samo v nogavicah — posebno, če pride pozno ponoči domov.

Zadnje čase si vse več Slovencev na noge natika tudi smučke ali drsalke. Da pridejo hitreje s hriba v dolino (s smučkami ali po r . . .) ali pa se drenjajo na ledeni ploskvi.

Mnogim na nogah rastejo kurja očesa. To je čudovito občutljivo mesto — če hočete komu stopiti na prste.

Kot sem že zapisal, so noge debele, druge drobne, nekaterih ljudi so same noge, pri drugih nog skoraj ni videti.

Anatomsko so noge razdeljene na več delov, gotovo pa je za nas najmanj zanimiv tisti del, ki je v čevljih, saj se redko zgodi, da bi moški poljubljal ženske pete, podplate ali prste na nogi. Seveda pa se vse zgodi.

Noga je vse bolj zanimiva — čim više proti njenim koreninam jo gledamo. To je pa že druga »študija«.

Ivan Cankar

Hlapec Jernej

(Nadaljevanje)

»Naj razloži, kar se je zgodilo!« je rekel Šalander. »Če je znorel, ni znorel na lepem!«

Pa je osorno izpregovoril župan.

»Kaj bi se bilo zgodilo! Odpovedal mu je sitar — gospodar je odpovedal hlapcu, to se je zgodilo!«

»Jerneju odpovedali?« se je začudil Šalander.

»Ni lepo, da mu je odpovedal; na stara leta odpovedal! Gre mu kot za pečjo in žlica pri skledi! Še oslepelega konja bi ne pognal iz hleva!«

Jernej je visoko vzdignil košate obrvi.

»Kako — oslepelega konja? Ne gre za miloščino in za vbogajme, za pravico gre! Če je človeška postava in božja zapoved, da mi ukaže: zdaj, ko si dodelal in ko se je nagnil vever, poveži culo in pojdi, kamor ti je pot! — za to gre!«

Kmetje so se spogledali in so molčali.

»Ti govori, Šalander!« je rekel Jernej. »Ali je to človeška postava in božja pravica?«

»Tako ste ga slišali!« se je zasmejal župan.

»Odgovorite mu!«

In Šalander je odgovoril.

»Človeška postava je in božja zapoved, da hlapec uboga svojega gospodarja! Ampak tudi je postava, nikjer zapisana, povsod veljavna, in tudi je Kristusov ukaz, da ne ženi gospodar hlapca od hiše, kadar ti je doslužil in je star in nadložen! Ti, Jernej, pa pojdi sam, pa mu razloži in se te bo usmilil!«

Jernej je vzrojil in je govoril naglas.

»Nič na vrata usmiljenja, na vrata pravice trkam, da se mi odpro na stežaj! Ne berač in popotnik, kdor je gospodaril štirideset let; ni brez doma, kdor si je sam dom postavil; ni mu treba prositi kruha, kdor je sam obdeloval prostrana polja. Ti, ki si delal — tvoje je delo: to je postava! Našel bom pravico, dodeljena mi bo; če mi je vi ne prisodite, sodniki nespametni, krivični: velik je svet, mnogo je sodnikov nad vami; nad vsemi pa je Bog!«

Kmetje so gledali mrko, župan se je posmehnil.

»Premisli, Jernej, preudari in ne prenagli se!« je počasi izpregovoril Šalander. »Kar je svet naredil, ti sam ne boš prenaredil! Če sta se sprla z mladim gospodarjem in se ti ne da prositi — morda bi še našli zate kot v ubožni hiši, čeprav nisi iz naše občine. Dolgo si bil med nami; ni treba, da bi na cesti poginil!«

Ves, kakor je bil visok, je vztrepetal Jernej od srda.

»Na cesto me je pognal, vi pa ste me še s sramoto oblili! Pravice sem šel iskat, sodniki pa so se mi smejali! — negodnike zaklepajte tja, v ubožno stajo, pijance, ki so bajto zapili, in tatove, ki so jim na starost dolgi prsti odpovedali! In tudi zapirajte vanjo sodnike, ki so postavo opljuvali in pravico oskrunili! Pa še tiste nazadnje, ki so se posmehovali starcu, namesto da bi se mu odkrivali do tal!«

Tako je rekel Jernej.

Takrat so se razjezili kmetje in so govorili vse vprek in so kričali.

»Nehaj, hlapec!«

»Ne zmerjaj, hlapec!«

»Znorel si, hlapec!«

»V keho s hlapcem puntarjem, ne v ubožno hišo!«

»Pojdi, hlapec, kamor ti je pot!«

»Odpri mu duri, hlapcu, odpri mu, župan!«

»Odpri mu jih na stežaj!«

In župan je stopil k Jerneju.

»Hodi zbogom, Jernej; zadosti besed!«

Jernej se je ozrl naokoli; samo glas se mu je tresel, pa miren je bil njegov obraz.

»Odpuščam vam, krivični sodniki, kakor je Bog odpustil onim, ki so ga preganjali in kleli!«

Povesil je glavo, tiho je odprl duri, tiho jih je zaprl za seboj.

Ko je stopil Jernej na cesto, je pomislil:

»Tako je rekel župan: Zberi paglavce na cesti in jim pripoveduj svojo pravdo, zato da se ti bodo smejali in da te bodo vlekli za suknjo! Iz neprijazne besede je govorila bistra pamet. Česar ni spoznalo srce odraslih, oskrunjeno od človeških krivic, to bo spoznalo nedolžno srce, še polno božjega blagoslova!«

In Jernej je šel in je zbral paglavce na cesti, kakor jih je videl in srečal. In ko so prišli, radovedni, prešerni in veseli, jim je razlagal svojo pravdo.

»Imel sem hišo, otroci, tam stoji pod klancem, tista bela z zelenimi okni; pa so mi jo vzeli. Zidal sem dolgo let, glejte, otroci, star sem že in nadložen, in ko sem dozidal, so prišli in so rekli: na, Jernej, zdaj pa pojdi! Ljubi otroci, tudi polje sem imel: vse tisto je bilo moje, kar pregledate od hriba dol do potoka; pa so mi vzeli. Od začetka je bilo samo tistih par njivic tam za hišo; jaz pa sem širil svet in sem ga množil, s plugom in brano; in ko sem dodelal, so prišli in so rekli: na, Jernej, mejniki so postavljeni, zdaj pa pojdi! — Otroci, mladi moji, nedolžni, povejte mi, če je to postava in pravica!«

Otroci so se čudili, nato so se veselo zasmejali.

»Daj mi krajcar, Jernej!« je zaklical bosonožec.

»Na krajcar, nič se ne boj, nikar se ne skrivaj! Vzemi krajcar, pa odgovori po pravici, kar sem vprašal!«

Bosonožec je plaho iztegnil roko, stisnil je krajcar v pest in je pobegnil.

»Bog s teboj, malič bosopet, prešerni!« se je nasmehnil Jernej.

»Pa mi povej ti, ki stojiš pred menoj, ki si vse slišal in ki modro gledaš: kako je v tej pravdi pravica in postava? Kako po tvojih mladih mislih, neoskrunjenih?«

»Še meni daj krajcar! je rekel fant s počasnim, čudno globokim glasom.

»Na krajcar še ti, na dva; zakaj bogat je Jernej, ki je delal štirideset let! Pa povej, kakor sem vprašal!«

Fant je spravil obadva krajcarja, umaknil se je korak in je zaklical s prav tako počasnim, čudno globokim glasom: »Pijanec!«

Nato je šel in se je oziral, če stopi Jernej za njim.

»Pojdi, mlad si in nespameten. Bog bo zatisnil oči!« je rekel Jernej in je bil žalosten.

Velika je bila gruča okoli njega in, kolikor dalje je šel, toliko večja in veselejša je bila procesija.

»Le bodite, otroci, z bogatim siromakom, le verno poslušajte njegovo pravdo! Razorana njiva so vaša srca, naj pade seme vanjo, da bo klilo in zorelo nekoč! Nič ne škodi, če ste veseli in razposajeni; tistega se bojte, ki mrko gleda in počasi hodi! Tudi jaz sem rogovolil in sem plesal, da je bilo veselje; dekleta so me gledala in fantje so se me bali. S pestjo bi bil takrat dokazal svojo pravico, kakor jo kratijo s pestjo!«

»Zapleši, Jernej!« so zavpili otroci.

In kakor je Jernej šel v veseli gruči, v poskočni procesiji, so bile nenadoma lahke in mlade njegove noge, celo zazibal se je v bokih.

»Hej, Jernej pleše, Jernej je pijan!« so kričali otroci; pred njim so plesali, za njim so se zaletavali vanj.

Se bo nadaljevalo

Naši novatorji so si ogledali tudi Cankarjevo rojstno hišo

Vojaki nam pišejo

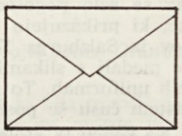

Lepo vas pozdravljam in se vam iskreno zahvaljujem za poslani denar — prvomajsko darilo. Vojaška suknja se mi že kar dobro prilega, tudi nevi mi hitro minevajo, tako da mi zares ni nič hudega.

Alojz Erzar

Matevž Stanjko

Dragi Matevž

Zdaj, ko stojimo ob tvojem grobu, smo ostali brez besed. Vemo, da je vsaka beseda, ki naj bi ti jo še rekli, odveč, ker nas Ti ne slišiš.

Praznina, ki nastane v prsih vsakega, ko izgubi prijatelja, je globoka in se ne da popisati z besedami.

Matevž, rečem ti lahko le to:

»Ko se bomo s sodelavci sestali — kot smo se včasih neštetokrat s teboj — se te bomo spominjali takega, kot si bil: vesel, vedno pripravljen pomagati vsakemu, z nasmehom na licih, kot takrat, ko si še hodil med nas.

V imenu tvojih nekdanjih sodelavcev in vseh Savčanov izrekam sožalje tvoji ženi in tvojim domačim.

Matevž, hvala ti za vse, kar si nam dal, in kar si storil za nas.

Mirno počivaj v slovenski zemlji.

Sodelavci

Zahvali

Ob preranj izgubi mojega moža

JOŽETA MOHORIČA

se najlepše zahvaljujem sindikalni organizaciji Sava Kranj in sodelavcem KET-vzdrževanje za cvetje in denarno pomoč.

Žena Francka

Ob smrti moje mame so mi sodelavke in sodelavci avtozračnic izrekli sožalje ter zbrali denar za venec. Vsem se najiskreneje zahvaljujem za pozornost.

Francka Jerala z družino